

بسم الله الرحمن الرحيم

سكروٲل ٲه الو كوئبل

(شعري ٲولكه)

محمد خليل مهمور مسلد

Ketabton.com

ترون

د هغو بي درکه پښتنو په نوم چې تر مودو
مودو په خپل وطن کښي بي درکه دي- او
خويندي، ميندي يې د راتلو لارو ته گوري-

په تابه بوتې زرغونه وي
زه خواره هيله د راتلو درته لرمه

ټول حقونه دليکوال سره خوندي دي

- د کتاب نوم : سکروتي په ايرو کښې
- ليکوال : محمد خليل مهجور مسيد
- اول چاپ : ۲۰۲۱م
- کمپوزنگ : رياض ساحل (03412311323)
- ټاټل : حمد الله (خوازه خېله بازار، سوات)
- شمېر : ۱۰۰۰
- بيعه : ۲۵۰ روپۍ

د مېلاوېدو درک:

- يونيورسټي بک ايجنسي پېښور
- اباسين کتاب پلورنځايي (قصبه کالوني، کراچي)
- صاحبزاده سټيشنرز اېنډ بک سيلرز ډېره اسماعيل خان
- عبدالله بک ايجنسي بولان مارکيټ ټانک-خېبر پښتونخوا

سرليک

بسم الله الرحمن الرحيم

وايي د مشرانو خبرې د کاني کرښې وي - متل دای - " د لمر په وړانگو کښې ډېوې بلؤل کار د حماقت دای " بېشکه ساده توب خو خود دای چې پر آسمان ځلانده لمر وي ، او يو څوک په ورغوي ډېوه گۍ گرځوي خلکو ته د لمر وړانگې ښايي -- بالکل همدغسې د ادب د يو ادنا وگرکي تاثرات د يو لوړ ادبي شخصيت په باب بې معنا او بې ارزښته وي -

د يو چا په ژوند ، شخصيت ، علوميت او چوپړ ليکنې هسې هم مشکل کار دای او بيا چې يو زده کوونکی د ښوونکي په حقله يا مريد د خپل پير په باب قلم پورته کوي په تور ژمي تخرگونه خولې کوي او بيا چې د هار تاوده سبا ، بېگيا وي او په هسې تاودشت کښې په ايرو کښې د سکروتيو چنؤل وي - خولې څه چې لکه د اهنگر په بټۍ کښې د اوسپنې ويلول دي -

مور د غرونو خلک يو غرونو کښې گرځېدل راگرځېدل سره بلد يو - کله کله به چې په چگو غرو ختلو بيا مو اول د لارې تعين کولو چې له کوم لوري به خېژو -

د عليقدر محترم زما پير او غايبانه استاد محمد خليل مهجور صېب شخصيت هم هغه لوړ غردای چې سرای وار خطا کوي چې د شتمن شخصيت يې په کوم اړخ اول خبره پېل کړم -

د عاليقدر محمد خليل مهجور صېب پيژندگلوې زمور و خلکو (وزیرستانيانو) ته څه خاص اړتيا نه لري ځکه چې دې هغه د نوم او نېکنامۍ سره زمور واره زاره بلد دي - البته د وزیرستان نه بهر پښتنو ته د ور پيژندلو په خاطر دې عليقدر له تعارف پېل کؤم -

د عليقدر خپل نوم محمد خليل دای په کلي - گاونډ کښې د استاد خليل يا ډاکټر خليل په نوم پېژانده شي - او د ادب په نړۍ کښې يې ځان ته د مهجور تخلص خوښ کړای دای - مهجور صېب په قام مسيد / ماسيد دای - په ماسيد کښې منزای دای او بيا په منزې کښې د برومي خپل قبيله سره تعلق لري - د وزيرستان په منځنۍ منطقه ډيلي / شنکۍ کښې يې د مارچ په 15مه نېټه کال 1951 کښې د نوموړي ارواښاد محمد يعقوب خان په ديني کورنۍ کښې سترگې وغړولې - د عاليقدر مهجور صېب نيکه چې وزيرستان کښې د "ابا" په نوم پېژنده شو يو لوی ولي الله تېر شوای دای - همدغه لامل دای چې په گرده منطقه کښې د عليقدر کورنۍ ته خلک د قدر په نظر گوري -

استاد مهجور صېب لومړنۍ زده کړې په خپل کلي کښې تر سره کړې بيا تر اتم ټولگي پورې دې کړمه مېدل اسکول (منځنۍ ښوونځی) کښې پاتې شو او د هايي سکول (عالي ښوونځی) کانينگرم نه يې په کال (1965-66) کښې د لسم ټولگي سند تر لاسه کړو -

دارنگ يې د ټانک کالج (پوهنځی) کښې د دولسم ټولگي پورې زده کړې وکړې او بيا کال 1969 کښې يې په وانه کښې د ډسپنسر د تربیې سند واخيست -

د ډسپنسر د تربیې نه پس هغه په کال 1970 کښې جمرود خېبر ايجنسۍ کښې په دارالمعلمين / ايليمينټري کالج کښې داخله واخيسته او په تکميل يې په کال 1971 کښې د نوبار تحصيل اضافېل کښې په حېث د يو معلم / ښوونکي کار پيل کړ -

بيا د ښوونکي په حېث وزيرستان ته راغی او د خپل کلي سره دوه درې کلوميتره نژدې هايي سکول شنکۍ کښې يې د درس او تدريس کار پيل کړو - هغه د تدريس په علومو کښې د سي ټي او بي اېل سندونه هم

اخيستي دي - مهجور صېب تر ريتايرمنت پورې د درس او تدريس مبارکې دندې سره وابسته پاتې شو او بيا په کال 1998 م کښې د کورني مشکلاتو لامله د حکومتې خدماتو نه رخصت/لاس واخيست-

عليقدر مهجور صېب د درس او تدريس نه علاوه په نورو وختونو کښې د طبابت کار هم کاوه - هغه يو تکړه منلے حکيم او طبي ماهر هم دای د کلي په خوا کښې د "ډيلي بازار گوتي" کښې يې تر هغه وخته دغه انساني خدمت کاوه چې نابيره په گړد وزيرستان ۱۰ه توره سيلۍ راغله او وزيرستان ږنگ شو - مهجور صېب هم لکه د نورو کليوالو په نۀ زړه له کلي کډه وکړه او اول ټانک - ډيره اسماعيل خان کښې دېره شو چې د وطن د رغېدلو جوړېدلو اميد يې پاتې نۀ شو د سمندر و غاړه کراچۍ ته يې کډه وکړه او نن سبا د کراچۍ په ستر بنار کې د ژوند پاتې سبا بېگا اړوي - او باوجود د ناروغۍ او زړېوډۍ د خلکو په کلک اصرار او غوښتنه دارو درمل مريضانو ته ورکوي - خدای متعال دې صحت ورکړي چې له فېضه يې تر ډېره برخمن و اوسو - آمين

مهجور صېب لا د اتم ټولگي زده کوونکے و چې شاعري يې پېل کړې - عليقدر اولنی نظم د ۱۴ اگست په ورځ کال 1964 کښې د (د آزادۍ په ورځ سرخط لاندې مېل سکول کړمه کښې پېش کړو - دې هغه ډېره شاعري ضايعه شوې ده - عليقدر وايي په زرهاو اشعار يې د نژدې تېر وختونو ستر زيانمن جنگ او جدل لامله ضايعه شول - او يوه حصه يې بچ پاتې شوه - چې هغه يې هم ډېره په منت زارۍ او خواری تر لاسه کړه - دا هغه ټوټې ټوټې را ټوله کړې شوې شاعري ده چې د پخوانو وختونو رنگ پرې غالب دای - البته خۀ مواد داسې هم شته دای پکښې چې د حالات حاضره درک پکښې موندل کېدای شي -

په دغه شعري ټولگه "سکروټي په ايرو" کښي د هغو زمانو ليک هم شته دای چې عليقدر د شپږم - اتم ټولگي زده کوونکای و. د هر زمان يو ځانگړای خپل انداز وي چې د گړد ژوندون احاطه کوي. د يوې ټولني ادبي رنگ هم هرومرو دې هغي طرز يا انداز تر تاثر لاندې رادرومي. استاد مهجور صېب د خپل دور يو تکړه او ځيرک شاعر دای - د عليقدر شعري ټولگه دې خپل دور عکاسي کوي او په ډېر ښکلي انداز کښي يې د خپل دور ترجماني کړې ده -

لکه څنگه د وخت په تېرېدو بدلون يو قدرتي عمل دای همدغسې د ادب انداز هم د زمانې د غوښتنو سره بدلېږي را بدلېږي - د عليقدر شاعري کښي ډېره سادگي ده د ټکو انتخاب يې خوندور دای عام فهم ليک يې کړای - مشکل پسندي نه خوښوي - د قام، اولس په ژبه کښي شعر يې ليکلای - ده تر خپله وسه کوشش کړای چې په شعر کښي د ابهام نه ځان و ژغوري گونگای شعر نه وليکي - مهجور صېب د قام اصلاح غواړي ظاهره خبره ده قامونو کښي عوام زيات وي د خواصو په پرتله - ځکه ده کوشش کړای چې بېخي ساده الفاظو کښي خپل پېغام تر اولس ورسې - ځکه چې د ده د شاعرۍ اصل موخه يا هدف د قام اصلاح ده - ځان ښوونه يا داسې شاعري نه ډډه کوي چې د قاموسونو له سينو را ايستلي، پور را وړي، گران او پردو ټکو باندې بار وي - باوجود د دې چې هغه يو معلم پاتې شوای او د پنځو ژبو معياري پښتو، اردو، عربي، فارسي او انگليسي ليک لوست کښي پوره مهارت لري -

د عليقدر مهجور صېب په ليک کښي د پخوانۍ املارنگ غالب دای - پخوا زمانو کښي به د شعر دننه جوړښت په حواله د قيود او حدود پابندي کېدله خو دومره هم نه وه څومره چې ننني وختونو کښي لکه د "ينگي" پړای ترېنه جوړ شوای دای - دا وجه ده چې د عليقدر مهجور صېب

په شاعری او هم په املا کښې د کلاسیک دور اثار جوت بسکاري- علیقدر له او یواو بره عمر کښې راهی دای ځکه و سپېڅلو پخوانو پخوانو ته نژدې پاتې شوای- لهدا په کتاب کښې به پخوانی رنگ غالب وي خود دې دا مطلب هم نه دای چې مهجور صېب د نوي انداز سره بلد نه دای خدای متعال د و مره استعداد ورکړای چې د منشور او منظوم لیک په هر صنف کښې یې طبع ازمايي کړې حتا چې ازاد نظم او د هایکو غوندي نوي طرزونو کښې هم ساه بندي نه محسوسوي- خو متاسفانه چې په وطن راغلي د بدبختی- سیلی- د علیقدر رنگا رنگ گلدستي نه وای ماتې کړې-

دلته که زه د یوې نه هېرېدونکې خاطرې/ یاد ذکر نه وکړم- لوی خیانت به وي زما د خپلو احساساتو سره او هم د علیقدر د عمرونو لیکنو سره چې خاورو کښې خاورې شوې دي- هغه داسې چې، مجمهور صېب ټینگار راباندې وکړ- چې وزیرستان ته لاړ شې زما د کور زیارت هم وکړه که زما کوم لیک درته په لاس دراغې هغه در سره خوندي کړه او ماته یې را ولیږه- خدای توفیق راکړ وراغلم د کور دروازه کښې کولپ و- خلاص مو کړ انگن کښې ودرېدم داسې راته محسوس شوه کومه هدیره کښې ولاړ یم د کور دیوالونه غمخپلي وو- تا به گمان کاوه د کور هر کونجای ماتم کوي- د علیقدر د ناستې ځای/ کوټه زنځیر مو خلاص کړ- لکه د خوبونو په دنیا کښې سرای گډ شي- لکه څوک دې چې دریاب ته ور دیکه کړي او د اوبو په خرڅني کښې راگېر شې- په کټونو بستري پراتې وې خو لکه د خاورو مخونه/ غلافونه ور واغوندي- د علیقدر لماری له کتابونو ډکې وې خود واینو/ اینوزور و- زیاتره کتابونه واینو خاورې کړې وو چې و کوم کتاب ته به دې گوتې ورورې د خړو دورو سره به پر زمکه راتوی شو- ځینې کتابونو باندې د کوټې چت نه د باران څاڅکي را څخېدلي او په لمارو کښې داسې ویلي شوو وو چې تا به گمان کاوه د لماری خپله حصه ده-

دلته د جنگ هغه برکات او ثمرات را معلوم شول چې مونږ ته په برخه کښې ورسيدل -

د عليقدر فقط يو نظم چې دۀ 1970ء عشره کښې د حيات اباد/ پېښور په يوه روغتون کښې ليکلای وۀ چې عليقدر د ناروغۍ پر بستر پروت و نور د دومره لويې خزانې څخه زۀ خالي لاسونه را و وتم کومه چې عليقدر مهجور صېب له کال 1965 راهيسې خوندي ساتله او وخت په وخت يې په خپلو زرينو خيالونو احساساتو پراخوالی ورکاوۀ - نن پکښې پرته له خړو خاورو او دورو بل څه په لاس نه راغلل - دا هغه لويه سانحه ده چې د يو ليکوال فکرونه او احساسات پکښې وژل شوي دي - جنگونه که يو لورای انسانان وژني - ورانۍ جوړوي بل لورای که انسانان ژوندي هم پاتې شي د هغوي فکرونه ورله و وژني - د عليقدر مهجور صېب د دغې لويې ادبي اثاې په ضياع که مور د هغۀ د ليک هر هر تکای و ژاړو - ازاله يې ممکنه نه ده - نور دې جنگونه نه وي - جنگونه د بربادۍ نوم دای - جنگونه د تباهۍ نوم دای -

د عليقدر مهجور صېب کوم چاپ اثار نشته البته غير مطبوعه موادو کښې د "جامدين کاکا ليکونه" د وزيرستان د آزادۍ په زيار او قربانيو يو ناول "زما بې وسي او زما آزادي" او يوه واره غونډې افسانه "تللي تللي خلک" شامل دي -

د عليقدر شعر او شاعري ډېر اړخيزه ده - د جلا جلا رنگونو يوه شنه سره زرغونه ده - د دينيت ، قاميت ، وطنپالۍ ، د بې وزلو انسانانو په بدحالی - د زگيروي - د استبداد په خلاف د سرغړونې او په اوږو کښې د مالگې په مقدار چې د شعر خوند پر خپل ځای وساتي ، د رومانيت يوه اعلا مرقع ده -

که دلته د مهجور صېب د هر اړخیزې شاعری نه د حوالو او اشارو په صورت کښې په مثل د "مشت نمونه خروار" را وانځلو، لوستونکي خوند نه شي ترېنه اخیستلای.

علیقدر په نظم - غزل دواړو کښې برلاسي لري او په دواړو صنفونو کښې د مقصدیت او پیامبري صفت څرگند او واضح ساتي - د ببخایه هرزه گوښی - مبالغې او صنایع و بدایع نه د قلم نوکه ژغوري او شعر کښې د خوند سره د پند موخه هم نه هېروي - علیقدر وایي لا د اتم ټولگي زده کوونکی وم چې د تخیل وړو وړو مېرو نارامه کړم - ظاهره ده چې څوک دومره وړو کوالي کښې د شعر ښاپېری ته په نظر کښېوځي تر زړېوځي به څومره تجربات ځان سره خوندي کړي ځکه د یو هسې شاعر په شاعري کښې پاخالای هم و کوم صناعي توریو کښې ژباړلو ته اړتیا نه لري -

ځوانی د هر چا میراث دای څوک هم ترېنه بې برخې کیدلای نه شي - او د ځوانی عمر هغه ښایسته عمر دای چې تر اخره یې هم سرای ارمان کوي -

د مهجور صېب کتاب کښې اولنی برخه کښې غزلونو ته دویمه کښې تودو نظمونو او د پای برخه کښې یې قطعات او هایکو ته ځای ورکړای -

ځکه دلته د مهجور صېب د ځوانی د غزلونو څخه نمونې را اخلو -

علیقدر غزل هم داسې لیکلي چې په هر بېت یې ځانته مقاله لیکله شي - دې هغه په غزل کښې هم د قامیت - وطنپالی - رنگ غالب دای - زیاتره غزل یې د رومانوي رنگونو نه پاک دي ټکي یې اسان مگر په معنا ترینگلي کارولي دي - گویا غزل یې هم انقلابي دي - یوه غزل کښې د خپلو احساساتو ذکر داسې کوي:

څه خو مې خيال د پاتې شويو ارمانونو ساته
ډ پر پوره شوي دي مرگيه بس يو څو پاتې دي
په گل وطن راغلي د کړکېچن وختونو او يادونو په باب وايي:
يو بسکله باب شي د تاريخ ترې جوړ بدلای آشنا
دومره قيصې د رنگو پنگو هديرو پاتې دي
د خانانو زامنو ته مخاطب شواي چې تاسو پښتونولي ته کومه تيره و وهله -
وايي:

ماته په کومه ځله پېغور د بي ننگۍ را کوي
د خان زمانه تا کښې هم څه د پښتو پاتې دي

بل ځای ورته وايي:

ستا د کوټ او پتلون قدر د خان زويه دلته نشته
چې جامه يې د پښتون وي که شيانه دي قدر من دي
د پښتونخوا د غرونو لوټمارانو/ شوکمارانو څخه مو خبروي - وايي
خزانې د پښتونخوا د غرونو يوسي
د دې دنگو دنگو غرونو غله هم شته دي
کله کله د رومانيت نرای رنگ پرې غالب شواي چې بېخي په
پر دو کښې خوندي دا لکه وايي:

روغ سپرای يمه په څه نه يم دلبره
خوپه زړه د ننه بڼه نه يم دلبره
چې مهجور دې لټوي ته نه مونډېرې
چې مې غواړې بيا به زه نه يم دلبره

د رقيب تنگ نظري يې په گوته کړې وايي:

رقيب ژاړي چې مهجور او جانان يو ځای
 ده پۀ سترگو دي ليدلي سره گرځي
 بل ځای د محبوب بي نيازي او سر زوري ته اشاره کوي :

ما چې زلفي يادې کړې سپين مخي راته وويل
 بيا گوره په سپينه ورځ د شپې خبره و نه کړې
 د وخت د مذهبي خلکو نه هم پوښتنه کوي ورته وايي:

وژل چې د مېرې ملا صاحبه گناه بولي
 روا شو قتلول ستا پۀ تقرير د هغو خلکو
 د وخت تېري زياتي ته مخاطب دای وايي:

د گلونو لومې گد شو ځکه ژاړم
 خپل پردي چې دا پۀ ما کوي دا څۀ دي؟
 له غاصبانو پوښتنه کوي - او وايي :

غريب بنیان کښې هم خولي دای تۀ خپل کوټ وگوره
 دا پۀ گرمۍ کښې پۀ غريب پورې خدا نه ده څۀ؟

ستاد پنځو ستورو هوټل کښې شته شراب او کباب
 وچه ووډۍ مالۀ تنبو کښې هم روا نه ده څه؟

د پښتني خورکۍ پۀ بي ستري او بي مهاره آزادی باندي ژړا کوي
 او داسې منت زاری کوي-

خوري پښتني بي ستره مه گرځه پېدا کړه
 کومه غېرتي جذبه چې وه مالله ترور کښې
 بل ځای بيا و پښتنو پېغلو ته مخاطب شواي:

څه خو گرم يو خپل څه د حالاتو پۀ قصور کښې
 ورو شوه حيا ختمه د پښتون په لور او خور کښې

د وزيرستان تاريخي حماسي وختونو ته يې هم اشاره کړې او خپل اتلان يې نازولي دي- وايي:

خوند و د غزا د تېرو تورو په پرکار کښي

پروت چې شهيدان وو سرې سيوري د پرېغل کښي

د وزيرستان په وړانولو يې کچې خفه دای او غالباً د هر غزل په يو

نيم بېت کښي يې ذکر کړای دای - وايي:

چې کوم کوډگر په گران وزيرستان وکړلې کوډې

کوم خای چې به گلونه ټوکېدل هلته مورچه ده

د وطن په تنکو گلالو پسې ژړا کوي او ظالم ته منت کوي چې دا

د تنکو گلونو لو پرېردي- وايي:

زړه دې کانی دای ظالمه څه بې وخته دې تيار کړو

دا تنکی ځواني يې گوره دا زلمی د مرگي نه دای

د پښتون په وېش يې زړه آرې دای- وېش کوونکي ته داسې وايي:

د پښتون په لر او بر کښي چې وېش پوخ شي

شابه زور ورکړه تورمخيه خپل دېوال ته

د پښتو ژبې په ناقدري د باباگانو ژړا خوبونو کښي ويني- وايي:

ما خوب ليدو چې څوک پښتو د دوزخ ژبه بولي

په دا خبره سمدستي روح د حمزه و ژړل

د پښتونخوا په بدحالی له واکدارانو پوښتني کوي او پېغور

ورکوي- وايي:

د کشمير ظلم دې لمحله لمحله په خله دای جاري

په پښتونخوا چې کوي ظلم بې زبان يې که نه؟

او بل خای بيا د پښتونخوا و بدبختی ته اشاره کوي او وايي چې:

چا کړې د دين په نامه بڼه چا د دنيا په هيله
چانه دې و ژغورو د گراني پښتونخوا گرېوانه
د کلي وطن و لباسي غمخور خلکو ته داسې گويان دای چې:
غم د خپتې دای د قام په نوم اخستی
د وطن هر يو واکدار ته فکر و کړه
د وطن غم پلوري چې بونه ډک کړي
ووت دې ورکړو اوس دا پلار ته فکر و کړه
د عليقدر په غزلو کښې پند او نصيحت هم شته د م - هغه د شعر
د لارې د وعظ کار هم تر سره کړای - وايي:
احترام د هر سړي کوه مهجوره
خود هر سړي نه پلار مه جوړه
بل ځای د راز خوندي نه ساتلو په باب وايي:
د راز ورغومي به دې شي ټول د لېوانو خوراک
د زړه له شپول دې د رازونو که رمې و ايستي
بل ځای د دنيا بې ثباتي ته اشاره کوي او لاروي ته وايي -
رنگ څلي چې گوري نو بيا دومره فکر هم کوه
دا هم د چا بنکلي وجودونه وو چې خاورې شول
د وخت پاخه متلونه يې هم د شعر په جامه بنکلي کړي دي يو
ځای کښې ليکي:
چې ژنای مشر شي د کلي تباهي له بس دای
ژني د کلي شول مشران اورونه ولگېدل
د نني دور خود غرضی او ځانځانی ته يې ډېر عجيبه توري
موندلي دي ته به وايي په آب زر نويسته دي - وايي:

تقدس د هر تړون دو مړه خيرون شو
چاته "خپل" وئيلے نه شمه شرمېرم
د پشتون رواياتو او اقدارو بې قدرې په کلکه غندي - يو شعر کښې وايي:
پښتنې شملې مې داسې راته اووې
"مه مې رډه په داسې سر چې ټيټوي مې"
عليقدر مهجور صېب په خپلو غزلو او نظمونو کښې د خپل وطن
ذکر فکر د شعر لازمه برخه گڼي وايي:

چې وير د وران وزيرستان مې په غزل کښې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل نه وي
بل ځای بيا په لوستونکي ټينگار کوي چې زما ليک و نورو ته هم ورسوه -
وايي:

خپل يې و لولئ او بل ته يې هم ورسوئ
قيصه د قام چې د نقصان مې په غزل کښې نه وي
او بيا همدغه غزل کښې د گډد افغانيت په باب ليکي او ذکر يې پر
ځان فرض گڼي -

ردي ټوکړی ته يې ور واچوئ او مه يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کښې نه وي
د نام نهاد خوندي چالباز غمخور گرېوان ته لاس اچوي د گډې
بدبختۍ سرغڼه يې نوموي او ورته وايي:

لاړل سستا بچي سپلونو د لندن ته
شاگردان دې په سرو وينو لامبل غواړي
د خپل کلي وطن نه د مهاجرت په باب بېخي زيات خفه دای او
ځان ته پېغورجنې وايي:

د خپل "بورې" ټوپک په خوا کښې مړه وای
 خو مونږ له توپو ټنښتبدلي نه وای
 زړې جامې او دا زړه لویټه
 خوربې خورزه خورمې لیدلې نه وای
 و خپل قام ته مشورې ورکوي چې له بدبختیو رابهر شي لاره ورته
 ښایي او ورته وایي:

یا خود وخت د سامري د غوا بچای مه پرېږده
 او یا گیله په خپلو څڼو هاروني مه کوه
 په وزیرستانی لهجه کښې یې طبع آزمایي کړې او ښه خوندور
 نظم غزل یې لیکلي دي:

د وزیرستانی لهجه دې یوه غزل مقطع کښې وایي:
 میدون دې مینې کشې بې خوفه بې خطره گرځي
 مهجوره تل کوي بې تیرې ننگیولي مشقینه
 مهجور صیب په پښتو میئن شاعر دای هغه د پښتو په باب کار
 کول غواړي او ملگري غواړي:

یو جماعت راته پکار دای د پښتو د تبلیغ
 یو څو کسانو ارادې د سه روزې کړې دي
 بل ځای بیا وایي:

زیاتوب د علم غواړي نورې ژبې زده کول هم
 لیکو، لولو او وایو په پښتو کارونه کیري
 پښتون د ځان احتساب ته مراجعه کوي چې خپل گوگل کښې سر
 د ننه کړي- وایي:

پښتون دې خپل کتاب د عمل و لولي څه وايي
فرقي فرقي پښتون دای عذابونه دي ورپرې
د وزيرستان د راتلونکي په حواله خوشبين نه دای بلکې خدای
مه کا څه بل رنگ پېشنگويي کوي:

په گران وزيرستان کښې لا پاسته نوي ازغي دي
مهجوره خلک وايي سره گلونه دي ورپرې
کله کله شاعر د ځان سره په ترمو ترمو ژارې ځکه چې د حالاتو
زاکت ويني د قام بربادې ويني د راتلونکي په باب يې علامې ځوروي دا
ځکه چې شاعر سترگور وي-هغه ، هغه څه ويني چې ډېر کم يې بل څوک
ويني-مهجور صېب داسې په زړه بار درانه ساعتونه داسې بيانوي- وايي:
چې زړه له غمه شين شي نو له سترگو اوبنکې څاڅي
په شين آسمان چې ورپخ نه شي باران کله ورپرې
او بل ځای د خپل ترلي کور دروازه ويني چې يوچا ماته کړه او په
خدا خالي انگن ته گډ سو:

چې په يو گوزار د بوټ يې ورزما د کوټې مات کړو
سپاهي وخنډل چې ياره دروازه خو داسې نه وي
د مهجور صېب غزلي د پند او خوند نه ډک دي مگر د نظم انداز
يې ډېر جارحانه او زوراور دای- د هغه يو يو نظم د گډ کتاب مخای دای
ځکه چې دومره په لوی پېغام ترينگلي دي- که د ليک د اوږدوالي نه نه
وېرېدلای ما به له هر نظم نمونه درته وړاندې کړې وای خو پرېرم لوستونکي
به ووايي چې بيا د کتاب و لوستلو ته کوم حاجت پاتې شو-
په لنډ ټکو کښې د عنوان / سرخط لاندې د هر يو نظم په حواله يو
دوه تمهيدي ټکي ليکم نور يې تاسو پخپله ولولئ -

نظم "تبره ورځ" کښې مهجور صېب د تېرې ورځې نه رور داد پوښتني او اخر کښې د پښتون او د غلام خلکو د راتلونکي لپاره ارادې او ولولي پوښتنه کوي -

د ارنګ د مهجور صېب يو بل نظم "پوښتني" کښې هم د مزدور او مههور خلکو د سپېره نصیب په باب پوښتني شوي دي چې کله به له بدبختيو برات ومومي -

"اوس مه راځه لاليه" سرخط لاندې نظم کښې هم د پښتون بې وزله ژوند ته اشاره ده چې يو پښتون خپل محبوب ته ټينګار کوي چې زه خو هسې هم د حالاتو ښکار يم ته مه راځه ته راسره ځان په بدبختيو کښې مه شريکوه -

د مهجور صېب يو اوږد او شاهکار نظم "د پرېغل په تناظر کښې جنوبي وزيرستان ته هم په لولو ارزي -

"اې مسکنه د غازيانو اې مور چې د باتورانو" کښې وزيرستان ته مخاطب شواى دای - تاريخي حوالې دي پکښې او د پرېغل د جگوالي په تناظر کښې د قام د ارادو چگوالاى غواړي - او له پرده يې آزادي مطلوب ده -

دا رنگ يو بل تود خوندور نظم

"جنوبي وزيرستان ته دعا او خواستونه" چې پخوانى نظم دای چې هغه وخت وزيرستان د بدبختيو تورې سيلۍ نه و ځبولای - دغه نظم کښې مهجور صېب و خپلو خلکو ته خواستونه کړي دي د جوړښت او يووالي خبره يې کړې ده - بلا مبالغه يو اعلا نظم دای -

"د آزادۍ په ورځ" سرخط لاندې نظم کښې د يوې بورې مور روداد بيانوي چې د آزادۍ په ورځ په خپل شهيد زوى پسې ژړا کوي - داسې توري يې کارولي چې د کاني زړه هم نرمولای شي -

يو بل تود نظم چې بيخي بي هر تکای نارې وهي "بلنه" دای - دغه نظم کښي عليقدر مزدور او محنت کش خلکو ته بلنه ورکوي- او بيا غټانو غاصبانو ته غږ کوي خپل حساب کتاب راوړئ- اې خوارانو غريبانو راشئ راشئ - هغه بلنه ده چې د ډېرو خوبونه تښتوي-

د "راشه" سرخط لاندي ليکلای نظم يې بلا ارزوگانې لري- هر بند يې جدا جدا غوښتنه کوي- ډېر تود او خوندور نظم دای- مهجور صېب تل د خوارانو ملنگانو او بي کسو خلکو طرفدار پاتې شوی دای شعر کښي د دغو طبقو ذکر د ده د کلام خاصه ده- د "راپک" سرخط لاندي نظم کښي عليقدر د يوگړدبون روداد بيانوي چې له خلکو خبرات غواړي- دا کردار رښتونی دای او دا ملنگ زموږ ډېرو خلکو پيژندلو- عليقدر وايي چې راپک که جېب کښي کلداری لرئ راپک نه خلکو به ورته راپاخان وپيل- ډېر ترخه احساسات دي دغه ذکر شوي نظم کښي-

د عليقدر يو بل نظم دای چې عنوان يې دای - "زخمي گوته" - دغه نظم کښي مهجور صېب د يو غريب اشپز / پاخني روداد بيان کړای چې گوته يې غوڅه شوې وه او په تنور يې د غوڅې گوټې سره روټی- پخولي- ترخه او زړه سواند احساسات يې راجمع کړي دي-

"څوک د م؟" سرخط لاندي نظم يې ډېر مشهور نظم دای چې په کال 1970 کښي "روزنامه شهباز" کښي هم خپور شوی ؤ -

يو بل خوندور نظم "د کاروان منځي په سر" کښي د يو مزدور په ژوند او کړاوونو خبره کوي دا هغه زمانه ده چې د کوټکي او کانيگرم سرک نوای نوای جوړ شوی ؤ خلک د سرک په جوړښت خوشحاله وو او مهجور

صېب ته هغه مزدور سترگو کښې وړاندې وړاندې کېده چې دغه تور سپرک
بې د تارکول په تودو فوارو کښې ورته جوړ کړای-

د خپل کلي یو لېوني په مرگ يې نظم لیکلای دای "د لېوني په
مرگ"- دا دومره تریخ او خوږمن نظم دای چې زړه سواند خلک د اوبسکو په
نذرانه او فاتحه مجبوروي- دا د هغو زمانو یادونه دي چې علیقدر وانه
کښې د سپنسر ټرېننگ کوي او کلي ته په رخصتي راغلی-

"د خان جېل" د طنز یوه نمونه نظم دای چې مهجور صېب ځان ته
همدغسې جېل خوښ کړای-

یو بل نظم "غمژن اختر" کښې علیقدر د غمجنو کورنیو په باب
لیکنې کړې دي دا هغه زمانه ده چې د پاکستان نوي زره پوځیان انډیا
زنداني کړي وو- د زندانیانو د ژوند مرگ په حواله د دوی کورنۍ غمجنې
وي او غېر یقیني صورت حال جوړ و- د دغې وختونو اختر دوي څنگه
لمانځلای نظم کښې ثبت شوی دای-

"یو شاعر ملگري ته وصیت" کښې علیقدر د خپلې شاعرۍ
خوندي او ژوندۍ ساتلو په باب یو شاگرد ته لیک کړای - چې زما په حال
ځان خبر ساته او شاید هغه ملگرای یا شاگرد يې اخته دای او دغه کتاب يې
د عملي کړنو ژوندای ثبوت دای ي- ان شاء الله

یو بل سپنکي سپنکي نظم "بغاوت" چې دغه مهجور صېب هغه
زمانه کښې لیکلای چې ذوالفقار علي بهتو د پښتونخوا او بلوچستان
حکومتونه مات کړي وو-

"د پرېغل د څوکې بازه" سرخط لاندې لیکلای نظم اوږد دای او
ډېر عجیبه انداز کښې يې د وزیرستان خلک مخاطب کړای - د یو دومره
خوندور او سبق آموز نظم دای چې قاري تر پایه پورې سترگې نه شي ترېنه
ارولای واقعي د صفت وړ نظم دای-

ما اول هم ذکر کړای چې عليقدر غريب يار دای مظلوميار دای
حکه يې د ليک زياتره برخه د غريب او بي وزله خلکو متعلق ده او د
غاصبانو پر ضد قوي ضرب دای -

"دهقان ته" نظم کښي هم مهجور صېب د يو کروندگر په خولي
خولي ژوند خبره کړې او د ده له خولو مستفيد غاصب يې غندلای -

د مهجور صېب اخيرنې خوپه اصل کښي اولنې اوږد او ژوندای
نظم "پښتون ته" تر عنوان لاندې ليکلای شواى دای دغه نظم کښي عليقدر
پښتنو زلمو ته تېرې هېرې خاطرې ور يادې کړې دي او لکه آيينه يې ورته
مخامخ کړې چې پښتون پکښي خپل ځان و ويني -

دا د پرگټور او خوندور ليک دای بايد هر پښتون ته و رسي او د
زړه په سترگو يې ولولي - مبالغه نه ده - د خوند او جبرانتيا خبره خودا ده
چې دغه نظم عليقدر کال ۱۹۶۶م کښي ليکلی چې د د اتم ټولگي طالبعلم
ؤ -

د "سکروٽي په اير و کښي" اخري باب په قطعاتو او هايکو
پېرلای چې لکه د منگيز په لمن په زرزي تيلو گلدوزي وشي -
قطعات يې هم بي پنده يا بېخونده نه دي لنډي بېتونه دي چې
اوږده تمهيدونه لري -

عليقدر په يوه قطعه کښي د خپلې زړې ويري په داسې ټکو کښي کړای -
پوى د ژوند په نه بيگانۀ په سبا شوؤ
ان تردې چې کم و بېش زۀ د اوياس شوؤ
د ځوانۍ ارمان سلگۍ وهي په زړۀ کښي
د ځوانۍ ارمان کؤمه چې بوډا شوؤ
بل ځای کښي ډېر حکيمانه انداز کښي سياستمدارانو ته وايي -

مور ته لالچ د دولت مه راکوئ
 ز مور دا خپله غریبې بنه ده
 نور موله کاره په جلسو مه باسئ
 ز مور دا خپله مزدوري بنه ده

علیقدر ډېر تیز او تند طنز کوي چې مدمقابل یې ځواب نه مومي -
 د وزیرستان د کرکچچنو حالاتو په وخت په کله کښې یو کلیوال سره خبره
 سپینوي -

یو تربور مې په " تورماندي " کښې خبره وکړه
 کور کښې دې مړه وای خو چې دومره لرې تللي نه وای
 ما ورته اووې چې لا اوس هم ډېر راغلي نه یو
 وې یې چې کور د مرگي ږنگ کړې چې ښاغلي نه وای
 بل ځای بیا پېغورجنه کښې وایي -

چې پښتو د کلیوالو په شان نه کړې
 بیا پښتون چې ځان ته و نه وایي گوره
 د " ترلې " مې د کمخو سره سم نه دي
 ستا دا ښکته لېدلې برېت تر بوره
 کله کله د زلمیتوب تبجنې ولولې په قطعه کښې لولو کوي - وایي:
 پلار ته دې وایه چې انکار و نه کړي
 پښتون زلمه یمه زه مړي کوم
 خو زه هغه پښتون هم نه یمه چې؛
 په سرو منگولو په تا پړي کوم
 کله کله قطعاتو کښې شوخي خوندي کړې لکه یو ځای وایي -

ما ورتته وې چې نښه د کار خلک دي
 د نښه کردار، د نښه گفتار خلک دي
 جانان مې رو غوندي په غوږ کښې ووي
 "دا شاعران هم نښه وزگار خلک دي"

قطعات دي دومره بس وي ځکه چې ما پېل کښې د مشت نمونه
 خروار وعده کړې وه -

هايکو يو بېخي نوای انداز دای د منظوم ليکنو - پوهان وايي د
 جاپان تخليق دای -

عليقدر مهجور صېب په دغي نوي انداز کښې هم د خپل قلم زور
 از مېلای دای او پکښې برلاسه شوم د م -

د نموني په حېث يوه هايکو راوړم نورې ستاسو په حواله کوم -
 کوشليې ځووني زيږه پگړۍ دې په سر
 داسې کشيږي لکه ولېژدې چې
 په دواکي جېنگ دې مني زيږې گېډۍ

په پای کښې به دومره ووايم چې د روغ بادشاه خيال صېب د نظم
 يو بېت دای "کاش چې ويجاړه پښتونخوا کښې مې زېږون نه وای" کاش چې
 پښتون نه وای"

زه وایم کاش چې د مهجور صېب په وزيرستان کښې او بيا په
 منځني وزيرستان کښې زېږون نه وای ځکه چې - دا د ادب په حواله هغه
 سپېره شاره خاوره ده چې د بلا ناوړه، بېخونده، بې رنگه دودونو په والکه
 کښې ده دا هغه ترخه خاوره ده چې شاعر ادیب پکښې د ما في الضمير
 اظهار نه شي کولای دا هغه منطقه ده چې شعرو شاعري يا ادبي هلو ځلو ته د
 د متوب نوم ورکوي زموږ دغو بېخونده تربتو رسمونو رواجونو زموږ د
 مهجور صېب غوندي ډېرې قيمتي ملغلرې ضايعه کړې - د احساساتو

مرگونه پکښې کيږي او ډېر ليکوالان لا نن هم په خپل ليک/تخليق پورې داسې پۀ وېره ترهه گرځي ته به گمان کوي کوم لوی مجرم دای يا يې غلا کړې ده-

خدای متعال ځې دې وکړي نور زموږ تکړه د تخليق خاوندان راڅخه ضايعه نه شي د شاعرانو/ليکوالانو ضياع د يو قام د شعوري اثاثې ضياع ده دا هغه سترگور او ځيرک خلک دي ، چې د زمان او مکان معمولي خوځښت هم ډېر پۀ شدت محسوسوي او قام ته اگاهو پېغام او خبرتيا ورکوي دا بېله خبرې ده چې اوريدونکي-لوستونکي لا ورته بابولالې ووايي لا د خيالي دنيا خبرې-

په هر صورت موږ له راتلونکي کهول څخه هيله لرو چې دوی په دغه حواله پامته دار و اوسي او دومره ځنډ نه کړي چې د لعلونو خزانو ته تورې پنځې و رسي-

د ادب يو ادا زده کوونکي پۀ حېث خوزما وړانديز دا دای چې پۀ مرگ د يو بل کاليزې يا تلين لمانځلونه به دا خبره سل وارې غوره او بهتره وي چې پۀ ژوند يو بل سره و پېژنو-يو بل سره و نازؤو او يو بل ته مينه او احترام سره ورکړو- ځکه چې:

دا جهان دخپلوی کور دای

ځانځانی لره خو گور دای

په سوچه او توده پښتونواله مينه

سره د ټولو اداو او احتراماتو

مظلوميار ماسيد

ډېره اسماعيل خان/ پښتونخوا

28م جولایي ۲۰۲۱م

د هار ۱۵مه

مهجور صاحب چې زه څومره پېژانه

بسم الله الرحمن الرحيم

دا دې 89-1988 خبره دو چې کله دې مو په پي - تي - سي پوسته اړدړ وشه - هغه هن دې مهجور صاحب و کلي ته نزدې هايي سکول شنکئ بندي - دغه وخت دې شنکئ هايي سکول هېدماسټر دې مو ساکه نيبيئ/ماما قدرمن او گرون محمد دين صاحب وه چې په قوم نظر خپل دای - زه نوای نوای وه او دا علاقه شې هن بالات نه وه - ايستودون بندي مې نظر اچووه - چې په محترم مهجور صاحب مې سترگې ولاگېدې يو غاييونه خوشبويي او پيژندگلي احساس روتنه کېده ماما مې تعارف ورته کووه چې دا نور عالم دای دا هن يو شه شاعر دای - هغه ريځې نه ووم پيژندگلي سره وشوه او بيا دې سفر او پرادي کلي وطن واخترې مې په ده پورې په خوند بداله شوه ځکه چې داسې ملگرای مې ميندلي چې زه دې ده او دای دې مو په ژاغېدو سره پېدلي - د شعر و شاعرۍ خووژة تروه ووم سره وپشل - ده مو ته اول وور دې "راپک" خدای بخشلي بندي ليکلای نظم تېر که چې په دغه کيتوبه شې هن شته دای - د بريوت ځيني متاثر شوه او د بريوت خوند يې روکته -

که دې مهجور صاحب په شخصيت بندي ليکل کاوه- اول خو داسې مناسب ټکي نه مينداوه او بيا که ميندل هن شي پته نشته دای- دای ووی قبيل کوو که نه-

د مهجور صاحب شخصيت رڼا رپخ دو کيمه سيوره - تياره يې په شخصيت نشته ، سپين ، صادق ، همدرد ، زړسوبيان ، دې خور غرېب يور ملگرای و دې خپل پردی غمخورای ، دې خپلې زمه ووری پابند ، پرهېزگار ، او سخي سراي وه ، تل انصاف خواشوينکای وه- مو په سکول شې دای يادگېر نه کړای وه چې سنيئر/جونئير ايستوژونې وې ډېر قدر کووه- تعليمي ټکړ او ولاي خدای ډېر ویر وه په سکول شې وو چې چا ته هن د سبق په حواله څه مشکل پېش شه مهجور صاحب ته ووی وشولي- دې سکول بچيون بندي يې ډېر قدر وه او خدای داسې رعب ویر کړای وه چې دې سکول په گېټ وو رو نناوتلي يوه خاموشې وو جوړه شوه يوه بل وو سره وپل خليل صېب روغای ، سنبال شئ- دا رعب او درانشت وو ويلې نه وي چې دا پوس ټولې خوبی- خدای ویر نصيب کړي وي -

ډېر محنتي او مخلص ايستوژ وه ده کله هن په سکول شې د خپل پردي پيرد ايسوب نه دای کړای چې کلاس شې وو ايستوژ نه وه په خپل مخ وو ویر نناوتلي او سبق وې بچيون ته ويلې- مهجور صاحب د هر مظلوم طرفدار شخصيت لري-

دې سکول نه علاوه دې ده پرايوپټ کلېنک هن وه چې موسپېشين نه بعد وو يې خلوصولي- خو دای مو چېرې نه دای ليدلای چې سکول ټايم شې کلېنک ته تللای وي حالانکې دې سکول ټايم شې وو هن بيمورون دې سکول په چارډپواري رو بدال وي انتظار ووی کووه خو ده کله هن پېرډ نه پرېباش- البته که چېرې وې داس موقع ميندله چې فارغ وو وه ايستوژون وو موجود وي بيا وو کله کله بيمورون ته په گېټ وېر وووت -

ډېر دې لري لري نه وو خلک ورته روته خدای يې لوس شي شفاء
اچولېې وه- دې ميډيکل پرېکتيس نه علاوه دای يو ډېر مشهور حکيم هن
دای چې دې حکمت دې شهرت نه يې ډېر لري لري خلق خبر دای-
جامې ډېرې دي چې قلم يې بيان پسې نه رسي ، ژبه / نوکه يې
وچيژي-

دې مهجور صاحب کورنۍ يوه لويه ديني کورنۍ دو- دې ده نیکه
خدای بخشلاي يو بزرگ وه دې خپل وخت حکه په ټوله علاقه شي خلک ده
ته او دې ده کورنۍ ته دې قدر په نظر کسي-

دياته وو دې يوې خبرې وضاحت وکړه چې دې ده شاعري تر وپسه
پورې خوندي سوتلې وجه دا دو چې دای دې يوې ديني کورنۍ سره تعلق
لري او دې ميژ خلک په پتې سترگې شاعري په بده مني- حالانکې دې
مهجور صاحب شاعري شي خو دې گل او دې بلبل قيصه هن ډېره کمه دو ليا
دې نشت بارو باره دو - هغه يو قومي ملي پاشتین او مذهبي شاعر دای- خو
بيا هن دې شاعري بدنومي ټکي دای دامره و ځانډووه چې نن پنځه پنځوس
کوله نه بعد دې ده کيتوب چاپ کيژي- خو بيا هن شه دو چې کيمه شاعري
يې پوتې دو هغه محفوظ شي او د ژوند په زړېدي شي يې ارموند پيره شي
- البته داغه ظلم نور مناسب نه دای-

دې مهجور صاحب شاعري هن داسې خوندور خوانای دای چې
هر قسم شيريني پکشي شته دای- ليک يې ډېر پوخ او مطلبی دای- دې
قافيه ردیف شاعر نه دای بلکې هر شعر هر غزل هر نظم يې د مقصد نه ډک
دای - لهجه يې بيخي ساده دو خو شعر يې ډېر زور آور دای-

په پيره غزل شي يې يو هن داسې شعر نه مينديژي چې په قافيه
ردیف يې ځون خلوص کړای وي- او دې شعر دې مطلب خيال يې نه وي
سوتلای-

دې زړې زمونږ شاعر دای- په هغه زمونه شې چې خدای بخشلي
 حمزه بابا او نورې درانې تکړه شاعرونې وو ادبي غونډې جوړولې ده هن په
 شې شرکت کولې- او دې غزل ستر بابا حمزه عليه رحمة هن شاباسي وير
 کړي دي دغې نه دا پته لگي چې دې وزيرستان په ادبي دنیو شې چې لیا
 تیاره وه هغه تیارې شې مهجور صاحب یو جاوات ستورای دای-

دې ده دې شاعرۍ دې معیار اندازه دغې نه هن لاگیدله شي چې
 دې حمزه بابا په دور شې دې ده کلامینه په روزنامه شهباز پېښور او نورې
 مشهورې رسالې شې روتلل-

خو افسوس دا دای چې دې میژ وطن شې او بیا په ټول پاشتونۍ
 شې دا بدبختي شته دای چې شاعر سره یې بدې دو- زه یایه که مهجور
 صاحب غونډې شاعر په بل قوم شې وای نن وې دې ادب په تاریخ شې یو
 باب وای او یو نوم وې وای- خو وزیرستان دای او پشتونستان دای چې
 ژوندي یې بې قدره دي خو مړي یې قدرمن دي-

میژ ژوندي نه سره پرېژدي خو په مړینې شې پاله نازیږي- دا دې
 قدر او مینې یو بې مطلبه انداز دای-

مهجور صاحب نن سابو لژ بیمور دای خدای دا وکوو دا کیتوب
 یې دې خواشولی او صحت سبب وگرځي- آمین

په غونډه مینه
 نور عالم ماسید
 دېره، پښتونخوا
 یکم جولایي 2021م

محمد خليل مهجور صېب غائبانه پېژنم

ادب يوه داسې دنيا ده چې څوک ور داخل شي نو تاريخ يې ملگره شي تل يې ياد ساتي- داسې خلق د مرگ نه وروستو هم لکه ژوندي ياد يري-

ډېر محترم مهجور صېب په وزيرستان کښې يو ځلانده ستور د د- هسې هم دغه خاوره ډېره څرېه ده د ادب په حواله ، لېکن متاسفانه مونږ څخه خپل تاريخ خوندي ساتلې شو د د- لکه پير روشن چې لوی ليکونکې ، ستر مبارز او لوی قهرمان تېر شواي دای ، هم د دغې خاورې نه د- ټول پښتون اولس په سر يې ننگ کړ د د- تر دې حده چې خپل زمان او خپلوان يې قربان کړل ، خود مغلو په خلاف يې د پښتون قام د ساتنې هڅه جاري وساتله -

دغه شان ملا پېونده هم د دې خاورې ځوان ؤ چې د انگرېز په شان دښمن يې هم مېړانه منلې ده-

محترم مهجور صېب هم د دغه زنجير يوه کړۍ ده- مهجور صېب زه غائبانه پېژنم- د هغه شاگردانو او نورو نژدې ملگرو څخه مي د هغه د شخصيت په حقله ډېر څه اورېدلي دي ، لکه محترم مظلوميار صېب ، نور عالم مسيد صېب او داسې نور-

وايي مهجور صېب د يوې ديني کورنۍ سره تعلق لري- دغه لامل ؤ چې ده تر اوسه پورې خپل کلام چاپ نه کړې شو ، چې هسې نه څوک زما کورنۍ ته بد و وايي . ولې چې شاعر ته زمونږ په ټولنه کښې چا په درانه سترگه نه کتل ، اوس لږ شعور پيدا شوه د د- نو ځکه دا غنيمت د د چې اوس په دغه وخت مونږ ته د مهجور صېب ليکلې کلام په لاس راشي نو دا تاريخ يوه برخه به جوړه شي او دغه نوي نسل لپاره به يو لوی سبق و گرځي-

تر څو چې ما ته معلومه ده چې مهجور صېب يو د لوړې پايې معلم يا
ښوونکې پاتې شوې د م . نن يې هم شاگردان قدر کوي - د خپلې ډېوتۍ
ډېر پابند معلم ؤ - او ورسره يو لوی طبيب هم ؤ ، چې په وزگار وخت کېنې به
يې خلقو ته د تداوی دارو هم ورکول -

مهجور صېب کال ۱۹۶۵م څخه د شعر و شاعری سره تعلق
ژوند مې ساتلې د م - د هغه وخت په رسالو کېنې به يې کلام چاپ کېدو - د
لويو لويو شاعرانو سره يې ليدۀ کاته شوي دي لکه ارواښاد امير حمزه
ښواري به دې هغه ليک ته ډېر په درانه سترگه کتل -
مهجور صېب نظم ، غزل او هائيکو ډېر په ښۀ انداز سره ترلي دي -
مهجور صېب په قام مټين سر مې د م لکه وايي -

زړۀ خو مې غواړي چې دې و ستايمه
خو دا لفظونه به له کومه غواړم
پښتونه ځوانه که دې پلار غوندې شوي
نو ستا په پلار پسې به ونۀ ژاړم
مهجور صېب زارۀ وختونه ليدلي دي نو ځکه په شعر کېنې داسې وايي:
کله کله ياديري تېر وختونه
ښۀ وختونه خو افسوس په شمېر وختونه
مهجور صېب د غريب اولس په حال ژړا کړې ده لکه وايي:

چې کور کېنې ډېوې مړې وي پتنگان کله راځي
غربت چې تر حد زيات شي نو ياران کله راځي
مهجور صېب د خپل وطن وړان ويجاړ حال داسې بيانوي:
مهجوره دا په وهم او گمان کېنې د چا نۀ وه
چې څر وخت به په گل وزيرستان کله راځي
مهجور صېب په خپل شعر کېنې خپلې بيمارۍ او د عمر ذکر داسې کوي -

که بيمار يم لږ مې خيال په ماه وصال که
 د اویا کالونو تېر شو مه ته خيال که
 مهجور صېب د غزل او نظم سره هائيکو هم ډېر په بڼه انداز ليکي
 لکه د حالاتو په تناظر کښي وايي:

دا بېر سر څېرې گرېوان ولسې؟
 ما وې چې دا لېونې ستا مينې کړم
 اشنامې وې بل چې دهشت گر ليدۀ شي

مهجور صېب په خپله شاعري کښي د قام سره مينه، د وطن سره
 مينه ښکاره کړې ده، په غريب باندې تر سپدلې د مې، د ظالم نه يې ډېره گيله
 کړې ده- زۀ د مهجور په ليک وياړم چې وزيرستان کښي هم د نورې پښتنې
 سيمې په شان داسې خلق شته چې مونږ ورباندې وياړ کولې شو-
 يو اخري شعر چې دۀ پکښي د راتلونکي وخت وېنا کړې ده:

لر پښتون که سترگي پتې کړي چې خبر د مې زۀ خوبچ يم
 د بمونو دغه بوی به را رسيري پېښور ته

مهجور صېب د رومانيت خبرې ډېرې په حياناک انداز کښي کړي
 دي- چې د دۀ حيا او دينداري ثابتوي- مختصر ده چې د مهجور صېب په
 شاعري کښي ما دې هغه شخصيت وليدۀ چې د گڼو اوصافو مجموعه ده-
 او لوستونکو ته هم بلنه ورکوم چې د مهجور صېب کلام د زړۀ په سترگو
 ولولي ځکه چې دې هغه په کلام کښي خوند هم شته او پند هم-د غزل، نظم
 هر شعر يې په معنا پای ته رسي-

اور بدلې مې دي مهجور صېب نن سبا ناچوره د مې رب العزت دي
 روغ صحت ورکړي چې دا د وختونو راهيسې ځلانده بل مشال مونږ ته زمور
 ته راتلونکي په حواله د رڼا وسيله وگرځي- آمين

محمد اقبال محسود شکتوي وال 3-7-2021

د مهجور صېب سره د هغه په لیک کښی لیده کاته

د محمد خلیل مهجور صېب نوم مې خو ځله لئه
 مظلومیار صېب اورېدلی ؤ - هغه به چې کله د مهجور صېب د
 شعر په حقله خبره کوله نو ورسره به یې دا افسوس هم کاوه چې
 کاش هغه ځان پټنه وای ساتلی - کاش د خلیل صېب دولس زره
 شعرونه ضایع شوي نه وای.... هغه به بیا بیا دا خبره کوله چې
 کاش د هغه شعرونه د کتاب په پاڼو کښی محفوظ شوي وای - نن
 که یو لوری د مظلومیار صېب هغه ارمان تر سره کېږي نو بل
 لوری، پته نشته د مهجور صېب د اوږدو مودو راهیسې په سینه
 کښی ساتلي ارمان به څه کیفیت وي - ډېر د خوښی وختونه دي
 چې د مهجور صېب په شعري ټولگه کار روان دی - مظلومیار
 صېب ماته د کتاب مسوده وړاندې کړه او د لیک غوښتنه یې
 وکړه - ما ورسره هوکړه وکړه او دا زما د خوش بختی انتها ده چې
 زه د خلیل صېب په کتاب لیک کوم - زه پېشگي معذرت غواړم -
 ځکه چې پوهېږم چې د خلیل صېب په شعر لیک کول زما د وس
 خبره نه ده -

د خلیل صېب شعر دومره ډېر اړخونه لري چې سړی ورته
 گوته په غاښ پاتې شي. زه نه شم کولی چې د هر اړخ سره یې

انصاف و کړم خو بيا هم هڅه کوم چې په لنډو ټکو کې په څو اړخونو خبره وکړم -

شکسپټر په يوه نظم کېنې خبره کړې چې انسان په ژوند کېنې تر څو مرحلو راتېرېږي د هرې مرحلې خپل احساسات وي. د وړو کوالي خپل ضرورتونه او احساسات وي د ځوانۍ جذبات او احساسات بيا اکثر د "memory long" حصه جوړه شي خصوصاً د شاعر. د شاعر شعري ژوند زما په خيال د هغه وخت نه ساه په اخستو شي چې کله هغه د يوې ښکلا لار د يو احساس اسير شي. او ښکلا پخپله يو وسيع مفهوم او معنا لري. چې دلته يې ژباړل د ليک د مرام برخه نه ده. زما خيال دی چې د خليل صېد ځوانۍ د وخت اکثر شعرونه ضايع شوي دي. د "جانان" په حقله ډېر شعرونه د ده په کتاب کېنې نشته خو بيا هم دومره شته چې د سړي تنده پرې ماته شي. د مثال په توگه دا څو شعرونه....

سپين مخونه قرارونه د زړه يوسي
وړي د سترگو نه خوبونه شونډي سړي.

تاد لوظونو د کتاب نه چې معنې او ويستي
ما په نا کړيو گناهونو هم تويي او ويستي

د مجنون خيري ښکلی ښکاري په صحرا گروانه
په تا "روپۍ" مزه کوي اي د لایلا گروانه

ته مې يو ساعت له زړه نه بهر نه کړي
وايه کله ستا په زړه کېنې هم غږېږم؟

نخښې مو د يو ځای د ناستو وړانې ويجاړې شوې
لارې مو د تلو او د راتلو وړانې ويجاړې شوې

د پاكي ميني په جهان اورونه ولگېدل
په خواره ټكي د جانان اورونه ولگېدل

ستا يادونه كه دي نوي كه زاپه دي قدرمن دي
د ازما په پښتون زړه كښي مېلمانۀ دي قدرمن دي

ستا جامې هم ښكلې ښكاري، ستا د مخ ځواب هم نشته
كه دي توري غټې سترگې كه باپه دي قدرمن دي

عشق تر يوه كس پورې محدوده نه وي بلكي د هغه د
ذات سره تړلې هر خيزد عشق وطن وگرزي - د چا د ياد سره تړلې
لار، د چا و قدرته چينار و نښتر او د چا د سترگو د رنگونو سره
تړلې د الگه د او بو رنگونه... ان تر دې چې ټول وطن د سړي
جانان شي د وطن مينه د جانان لۀ ميني زوروره ده- مهجور صېب
هم د وطن ميني زخمي كړي دي- هجرت كول او د خپل وطن
پرېښودنه د ژوند ترخه الميه وه د مهجور صېب احساسات ټول
زخمي زخمي دي په هر غزل كې يې د خپل وطن مرثيه ليكلې -

نه يې زوی نه يې لېـسـور شـته
پشـتونخوا ده هغه كـونه

صفت كوه د گورگوټو زلفو شاعر دي منم
فكر كوه د پښتنو هم ترجمان يې كه نه؟

چې وپردوران وزیرستان مې په غزل کې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل کې نه وي

ردي توکري ته يې ور واچوئ او مه يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کې نه وي

زغملې نوره نه شو دا گرمي وزيرستانه
سره هوا به کله په مونږ لگي د پر بغل نه

د چا سپېرو سترگو خوړلي دي امکان نشته
ودان به خړ وزيرستان شي! نه هېڅ کله نه

مهجور صېب د چاپېريال د سياسي حالاتو نه هم ځان بڼه
خبر ساتلی او کمال يې دا دی چې په چا پورې يې ځان نه دی تړلی
هغه چې څه وينې هغه وايي چې څه محسوسوي د هغې اظهار
کوي. د ستايلو او غندلو پېمانه يې د تعصب نه مبرا ساتلې ده.

د اسلام دې يوه خبره هم ونه کړه
ملا جان نه هسې لارې اسمبلي ته

اسلام نشته تش په نوم اسلام اباد دی
اسلام نه وايي په نوم مسلمانې ته

لاس د خپلو پښتنو هم پکښې وي ننم
پښتونخوا چې زه دې گورم بربادي ته

وژل چې د مېرې ملا صاحبه گناه بولي
روا شول قتلول ستا په تقریر د هغو خلکو

چې کشمیر کشمیر دې هر وخت وظیفه ده
په دا خله خو یو ځل یاده پښتونخواه کره

مهجور صېب د خپل کلتور کلک داعي دی د حالاتو د
وجې زموږ په کلتور کښې چې کوم بدلون را روان دي دغې بدلون
مهجور صېب سخت درېدولی -

د مغرب تهذيبه خو اوار شې
پښتنه دې کره برینه ده

خدايگو چې گهرې ورسره هغسې خوند نه کوي
خوند چې د بنگړو وؤ په مړوند د پېغلي جل کښې

گیله به خو ک کړي د خیرن نظر نه
چې پښتنو پېغلي پردې ماتې کړي

ستا په حیا چې قسمونه خورمه
پښتنې خوړې ستا پښتو ته گورم

ورکې لویټې شوي پښتنې وینم سرتورې شوي
لاړل پښتانه او غېرتونه وو چې خاورې شول

مهجور صېب د انسان سره د مينې داعي دى د هغه مينه
 د انسانيت سره ده. د هغه مينه سوچه ده د سرمايه دارانه نظام په
 وجه چې په انسانانو کښي کوم تفریق روان دى د هغې سخت
 خلاف دى. مهجور صېب همپشه د مزدور په درد درېدلې
 ښکاري.

غريب بڼيان کښي هم خولې دى! ته خپل کوټ وگوره
 دا په گرمۍ کښي په غريب پورې خدا نه ده. څه؟

بابا "روتي روتي" دا چغې د دې کور نه راځي
 په دا ماتې کښي دا سندرې دا گډانه ده دا څه

څوک يخو سيورو کښي خوبونه کوي
 چاپه سره نمرپه ځان خولې ماتې کړي

بل ځاى وايي چې:

زه دا نه وایم اشنا چې هر ژوندى د مرگي نه دى
 چې سامان د بل د ژوند کړي دا سپرى د مرگي نه دى

چې نفرت تربنه تنستېري محبت ورغاړې وځي
 دا په ژوند مټين که خپل دى که پردى د مرگي نه دى

مهجور صېب د پښتنو بي اتفاقي هم ډېر ځورولى... په
 غزل او نظم کښي د دې بي اتفاقي ذکر کړى:

د پردې پر مې خوروي يو والی نه شته په پښتون کښې
مهجوره خه سبق به دې خووک واخلي د غزل نه

چې به په يوه خله افغانان شي نا هېڅ کله نه
چې به پوره زما ارمان شي نا هېڅ کله نه

د ليک د اوږدلي له يرې د مهجور صېب په شاهکار نظمو نه
خبره نه شم کولی ځکه چې په لنډو ټکو کښې يې احاطه نه شي
کېدلی او بيا که په قطعاتو او هايکو خبره وکړم لکه په درياب
کښې غوږې وهل دي او خووک چې زما غوندې نوای لمبوزن وي د
ادب په پراخ دريابونو کښې شايد تر ساحل ورسره مټه وزرې
مرسته نه وکړي -

هغه دې لوستونکي خپل ولولي ځکه چې زما وژباړلو ته
ارتيا نه لري - پوره پوره کتابونه هومره نظمو نه دي د معناو په
لحاظ -

اخر کښې به زه د مهجور صېب دعا او تمنا ورسره غبرگه کړم
چې الله دې روغ صورت او اوږد عمر ورنصیب کړي - آمين
د مهجور دي ارمانونه ټول پوره خوياران وايي
د اویا کالو شاعر تر خه مودې د مرگي نه دي

پروفیسر اکبر علي نایاب
دېره اسماعیل خان - پښتونخوا
3 جولایي 2021

زما قدر من استاجي ته

بسم الله الرحمن الرحيم

نه پوهيږم يوه خوشحالي محسوسوم - فکر کوم چې د دومره
زياتي خوشحالي لامل څه دی خو بيا چې د گران محترم عاليقدر استاد
ډاکټر محمد خليل مهجور صيب شعري ټولگه (سکروتي په ايرو کښې) د
چاپ کولو هلې ځلې زړه ته راشي بيا راته احساس وشي او باوري شم چې
زما په احساساتو کښې دغه گڼه گڼه د دغي کتاب د ادب و دنياگي ته
راتله دي - خدای دې وکړي چې نور دغه اوږد انتظار د بختور پای ټکي
ومومي -- اللهم آمين

د استاد او ډاکټر محمد خليل مهجور صيب د نوم سره خوبه
تقريباً هر سړی اشنا وي ځکه چې محترم مهجور صيب ته پروردگار د
حکمت لويه برخه ورکړې ده طبابت او استاذي دواړه داسې مبارکې پېښې
دي چې د سړي هره گړۍ د انسانيت په چوپړ کښې تېرېږي -

ما ته دغه سعادت حاصل دی او وياړم چې زه په بنسټونځي کښې
د محترم مهجور صيب پنځه کاله شاگرد پاتې شوی يم او دی مې استاد
پاتې شوی -

انتهايي مخلص دياتتدار شخصيت لري که ووايم چې د عصر حاضر يو لوی برکزيده ولي انسان دی مبالغه به نه وي-

د رب مهرباني ده الله ورله لويه تقوا ورکړې ده که زه د محترم مهجور صېب په شخصيت خپلو خبرو ته دوام ورکړم نو نه شم کولی چې زه د محترم صېب د شخصيت احاطه وکړم ځکه چې د کتابونو شانتې شخصيت باندې کتابونه ليکل د قلم زور غواړي- د محترم مهجور صېب په باب يو گړد کتاب خبرې هم کمې دي-

د محترم مهجور صېب ډېرې خاطرې راسره دي که د ټولو بيانول مې پېل کړل شايد زما د ليک مرام به وبایللم- او نه کومه داسې فارموله لا چا موندلې چې په لنډه ټکو کښې ټول ټکي ځای په ځای کړي- دې استاد محترم د تقوی يوه لنډه قيصه درسره شريکوم-

محترم صېب په لاس يوه راډو گړې ترله او ما ته بل ملگري ښودلې وه د استاد د تقوا حدونو ته سپری حېران شي- په پنځو کالو کښې چې په ښوونځي کښې مو تېر کړل مونږ د محترم صېب په لاس کښې هغه قيمتي گړې/ سات جوته / ښکاره نه وليدله دغه د ده د تقوا او پرهېزگاري يو وړوکی مثال دی چې لا نورې به څومره خاطرې راسره وي خو لنډه ده چې د محترم مهجور صېب په شخصيت او کردار باندې ليکل زمونږ د وس کار نه دی ځکه چې په خپل کمزوري فکر او قلم کښې دومره توان نه وينم خود زړه سوچه مينه ورته ډالۍ کوم-

ذاتي په ما بېخي زيات گران دی او د ده په اړه زه د رحمان بابا دا يو بېت ډېر تکراروم چې:

که دې تاد ښکلي مخ عاشقان ډېر دي
زه په ټولو کښې اول يم دويم نه يم

رب دې مهجور صېب ته روغ رمت صحت نصيب کړي د
خوشحالی دک ژوند ورته غواړم- امين ثم امين
د محترم صېب شعري ټولگه (سکروتي په ايرو کښې) ما تقريباً
ټکي په ټکي ولوستله داسې ليک دې په گرده پښتونخوا کښې يو نيم کوي
لکه څنگه چې مهجور صېب کړی دی- واقعي چې الله ورله ډېر څه ورکړي
دي- نوم د خدای، هر غزل کښې يې د پښتون قام سره د مينې اظهار کړی
دی د پښتنو غم ډر د بې د ځان غم ډر د بللی دی-
ځکه چې محترم صېب يو بت کښې وايي:

ژړا به ستا په جدایي بسکليه زه بيا کومه

ماته لا ډېرې مرثيې د پښتنو پاتې دي

يقيناً چې د پښتنو غمونو ډر د نوو يې سينه غلبيل کړي ده د خپل
وطن خپلې خاورې خپل قام سره يې زړه لکه د مقناتيس نښتلی دي هره
پښتنه مور يې مور او خور يې خور بللې د-

او د پښتنې خور د پردې په باب محترم صېب خپله لهجه کښې وايي

پشتاني خورې ډېر دې کوشلي دي شنکي خولینه

پشتوته کسه بچ کوه خپل غيراتي خولینه

خيرن نظر وو ويرته کو ځوناور داسې هن شسته

پت سوته مخ او په چامه وينه بيخي خولینه

لنډه ده چې د خپل پښتون قام سره يې په هر غزل کښې د مينې او
ورورولی اظهار کړی دی دا خو يې ما په غزل يو څو کرښې ليک وکړ گني
هسې خو که د ده په غزل کتاب خبرې وشي کمې به وي او دې نه علاوه يې
که د نظم برخه وگورو نو سړی ورته انگشت بدندان شي- ده د احساس
درک د ده د نظم نه کيږي ځکه چې شاعر خو هسې هم حساس وي چې نظم يې

وگورې هم دغه د پښتنو ویر او غوغا ده پکښې - نظمونه یې زړه وړونکي دي لکه په مثال یو نظم چې د یوه لېوني په مرگ یې لیکلی یا د یو سوالگر /ملنگ د خپراتونوپه غوښتلو یې روداد لیکلی او داسې نور شاهکار نظمونه - که دلته ووايم چې هر غزل هر نظم یې د سرو په تار پېيلي دی مبالغه به نه وي - الله تعالی دې نور استعداد ورکړي - محترم د جنگ په وخت د خپل کلي وطن نه کډه وکړه او نن سبا د رڼاگانو ستر ښار کراچۍ کښې د ژوند شپې ورځې تېروي -

استاد مهجور صېب ناجوره دی د کتاب لوستونکو ته خواست

دی چې په خپلو دعاگانو کښې یې هېر نه کړئ - په مینه او درنښت

محزون جان

بولاري پل کوټري سينده

30-6-2021

هغه ځلانده ستوری

بسم الله الرحمن الرحيم

نن هغه بختوره ورځ ده چې د کومې ورځې مود له مودو راهسې
په انتظار تېري وو- چې نن زما د استاد عليقدر ډاکټر محمد خليل مهجور
صېب شعري ټولگه (سکروټي په اير و کښي) چاپ ته برابره شوه او د پښتو
ادب څولۍ ته يوه بله زرينه تحفه ډالۍ کيږي-

هسې خو د يو چا په شخصيت ، ژوند او فن خبرې کول يو گران
کار دی خو بيا هم د خپل استاد پير په باب قلم پورته کول شاگرد ته په
تروږمۍ کښي بې ډېوې گرځېدل دي-

د عاليقدر ډاکټر مهجور صېب په ژوند ليک کول زما د وس کار

نه دی-

ځکه چې که د محترم مهجور صېب په ژوند کتابونه وليکل شي
زه وایم چې دا به کم وي- خو زه به دومره ووايم هغه د پښتو يوه ټپه مې ياده
شي چې:

يار د تعريف محتاجه نه دی

په عطرونو گلان چا لمبلي دينه

يابل ځای کښي اباسين صېب وايي:

که زما د شخصيت حدونه گوري

زما فن زما د فکر تر جمان دی

عالیقدر مهجور صیب د وزیرستان د ادب د پاره د ملا د تیر
حقیقت لري او د وزیرستان د ادب یو ځلیدونکی ستوری دی-

محترم مهجور صیب هغه وخت د ادب په میدان کښې قدم
کېښود چې زموږ په سیمه کښې ادب د نشت برابر ؤ - او خلکو به شاعر ته
په سپک نظر کتل او بل د یارانو نشتوالی ؤ - خو بیا هم محترم مهجور
صیب خپل استقامت او مرام د لاسه ورنه کړ او د خپلې ژبې پښتو ادب
خدمت یې جاري و ساتلو لکه چې مهجور صیب وایي:

تیارې چې لري کړو هر خوا ته موریا رڼا شي
راځئ ملگرو چې د مینې مشالونه بل کړو

د دغو مشرانو استاذانو استقامت او برکت دی چې نن موږ هم د
پښتو ادب سره اشنا یو او زموږ سیمه د ادب په ښکلا ښایسته ده.

ما به کله کله د گران زړه ته راتبر استاد محترم محزون جان صیب
نه د عالیقدر مهجور صیب اشعار او غزل اورېدل چې زه به پر ترېنه متاثر شوم
او ما به د ځان سره خوندي کول او د ده د غزلو نه به مې روستو خوند
اخستو -

بیا مې چې کله په موبایل خبرې ورسره وشوې خبرې یې له
اشعارو هم خوږې و درنې وې - چې یو ځل خبرې شروع کړې ته به وایي د
خولې نه یې ملغلرې تویېږي - زړه به دې غواړي چې خبرې یې د پای ټکی نه
ومومي زما یې لیدل ډېر ارمان ؤ -

اخبر وخت یاري وکړه زه مې زړه ته نږدې استاد محزون جان سره
کراچۍ سلطان اباد ته د محترم مهجور صیب حجرې ته وراغلم د محترم
صیب لیدل زما د ژوند تر ټولو خوندره خاطره وه. زما په خپلو سترگو د یقین
نه راتلو - د عالیقدر صیب خوش مزاجي او مینې معصومیت تاثرات داسې
وو لکه ما چې ټول عمر د ده صحبت کښې تېر کړی وي -

نوراني څېره او خوږې خبرې لکه د شاتو - محترم صېب ډېر عليل
 ؤ خو بيا يې هم ټوله ورځ زمونږ سره په حجره کښې تېره کړه په هغه لنډ وخت
 کښې چې ما کوم فېض ترې حاصل کړو زما د ژوند تر ټولو لويه سرمايه ده -
 زه په دې وياړم او خوښي محسو سووم چې ما ته د عليقدر سره د صحبت
 شرف حاصل شو او مونږ ترې ډېرې زدکړې وکړې -

مهجور صېب يو عالم، مينه ناک، ځيرک او وطنپال شخصيت

دی -

تل د پښتنو په درد درد بدلی دی لکه چې مهجور صېب وايي
 پردي جنگ کښې د گل غونډې ځوانۍ چې د چا لارې
 په وړانه پښتونخوا کښې کوم ويرد هغو خلکو

محترم صېب بل ځای وايي:

نه يې زوی نه يې لېور شته
 پښتونخوا ده هغه کونډه
 د مغرب تهذيبه خوار شې
 پښتنه دې کړه بر بنډه
 مهجور ستا مينه کښې سوځي
 نه لوگي شو نه غر غنډه

بل ځای محترم صېب وايي چې:

غم د هرې لويې بهه در سره وي
 چې جينۍ د پښتونخوا دې خور او لور شي
 زړه مې چوي چې غريب د گران وطن مې
 د ظالم د لاسه پرمخې نسکور شي

او بل ځای کې وايي:

ماضي يې پېژنم او حال ته يې چې گورمه زه
په مستقبل د پښتونخوا مې باور پاتې نه شو
او ځان د حالاتو پخپله قصور وار بولي او پښتنې پېغلې ته وايي -
څه خو گرم يو خپل څه د حالاتو په قصور کښې
ورو شوه حيا ختمه د پښتون په خور او لور کښې
خوړې پښتنې بې ستره مه گرځه پېدا کړه
کومه غېرتي جذبه چې وه ملالی ترور کښې
او په اخير کښې لاس په دعا يم چې خدای دې گران مهجور صېب
ته د څه مودې لپاره روغ او د خوښۍ ژوند ورکړي آمین ثم آمین
او د خپل لیک اختتام په دې يوې ټپې سره کوم چې:
ناروغه ياره خدای دې روغ کړه
خلک به وايي بخت يې خوار دی يار يې مړينه
په درانښت
امان مانتوی وال وزير
بولاري پل کوټري سيند
4-7-2021

خپلی خبری

زما د کتاب پہ حقلہ زما ملگرو ڊپر په زره پوري ليكونه کړي دي-
 خو په تېره تېره گران مظلوميار صېب (نور ملگري دي خفه کبږي نه) د پوره
 کتاب يوه هنداره ئې لوستونکيو ته وړاندې کړې ده-
 خدا م دي د ده په عمر کبږي برکت، په قلم کبږي زور او په پښتو
 ادب کبږي لوړ مقام نصيب کړي-امين-
 زه دا نه وایم چې زما نورو ملگرو څه زيار نه دے کړے-دوي ډپر
 قدرمن ليكونه کړي دي- چې زه ورته د قدر او وياړ په نظر گورم-
 زما په خړه پړه او گلډه وډه شاعری ستر پوهاند پروفیسر اکبر
 علي نایاب صېب چې کوم خوندور ليک کړے دے- زه د هغه د شکرېې ادا
 کولو توان هم نه لرم- نور به زه دلته خپل مشر شاعر ملگرے نور عالم
 صېب هم د شکرېې په زانگو کبږي وزن گوم- او دعاگانې ورته کوم- زه د
 غائبانه ليک د بنو احساساتو د پاره د اقبال شکتوئي وال صېب، مخزون
 جان صېب او امان ماتوئي وال صېب هم ډېره ډېره مننه کوم- او دعاگانې
 ورته کوم-

اين دعا از ما و از جمله جهان آمين باد

محمد خليل مسيد له کراچۍ نه

ضروي يادگېر نه: په کتاب کبږي ځاے په ځاے چرته د پنجابي ذکر شوے دے-
 هغه څه په بدنيتۍ يا د سياسي گوند سره د تړون په وجه هرگز نه دے- زه محب
 وطن پاکستانه يم- او چرته د پاکستان د سالميت او يو والي مخالف نه يم- ما تر
 اوي کالو پوري د کوم سياسي گوند سره نه خو تړون لرلے دے- او نه د ملک
 خلاف په کومي سرگرمۍ کبږي مې برخه اخستې ده- (مهجور)

دعا

ايمان كلک په محمد ص اخر زمان را
او صفت ته يې بيا ژبه د حسان رضا را

صداقت خدايه نصيب مي د صديق رض کړي
نمونه د عدل هم عمر رض په شان را

نعمتوننه د دنيا فراوان را کړي
سخاوت لره بيا زره هم د عثمان رضا را

قوت ماته د خبير شکن چدر رضا را
وړو کوالي کښي بيا پوهه د ايمان را

ربه زمکه يم پيدا يمه له خاورې
اطاعت لره لويي لکه اسمان را

دغه سوال مي خدايه ستا په در قبول کړي
ما مهجور ته ربه صبر عالي شان را

««««»»»»

غزلونه

په هيڅ يو کس د خوا و شامې باور پاتي نه شو
گرانه اشنا آن چې په تامې باور پاتي نه شو

د زلفو مار چيچله يو دې هم پرې روغ نه کړلو
پارو والله ستا په هوډا مې باور پاتي نه شو

چې هر ظالم ته په رکوع او په سجده دې وينم
ستا خو په آ او هم په دامې باور پاتي نه شو

په سپينه ږيره مې بتان د زړه کعبه کښې پراته
د خپل زرگي په پياوړتيا مې باور پاتي نه شو

چې ماته يو څه ځان ته بل څه خوښوي ملگرو
په دغه شېخ په دا ملا مې باور پاتې نه شو

چې مې د شپې د ور په درز د کور دننه گوري
ستا د تنخوا په دا سودا مې باور پاتې نه شو

ماضي يې پېژنم او حال ته چې يې گورمه زه
په مستقبل د پښتونخوا مې باور پاتې نه شو

چې کور ته راشي د تبليغ نه نو بيا بل څه کوي
عبث په سېل ستا د دنيا مې باور پاتې نه شو

مهجور چې گرانې پښتونخوا ته تل دعا کولې
قبولې نه شوې په دعا مې باور پاتې نه شو

««««»»»»

دلی دلی می لا په زړه د اندېښنو پاتې دي
یاره خطري د رقیبانو د فتنو پاتې دي

خه خو می خیال د پاتې شویو ارمانونو ساته
ډپر پوره شوي دي مرگيه بس یو څو پاتې دي

ژړا به ستا په جدایی ښکلیه زه بیا کومه
ماته لا ډپرې مرثیې د پښتنو پاتې دي

د پښتونځبه یې شملې تا به ضرور نېغوم
لا مرحلې د حفاظت د لوپټو پاتې دي

یو ښکله باب شي د تاریخ ترې جوړېدلې اشنا
دومره قیصې د ړنگو پنگو هدیرو پاتې دي

زه يې تراوسه هم عظيمې خزانې گڼمه
ماسره پندې د يادونو پخوانو پاتې دي

لېونې غواړي لېونتوب د ازادۍ خوندونه
ورکوي زور يو څوکړی د زولنو پاتې دي

ماته په کومه خله پېغور د بې ننگۍ راکوې
د خان زمانه تا کښې هم څه د پښتو پاتې دي؟

سپرليه اوس هارونه نه جوړوم ولې راغلي
لا خو څو شپې د چادلارې د کتو پاتې دي

پوی شه مهجوره! که بيدار دي پښتون ورورنه شؤلو
چې دي وختونه د سلگو او اسوبلو پاتې دي

««««»»»»»»

ستا یادونه که دي نوي که زارۀ دي قدر من دي
دا زما په پښتون زړۀ کښی مېلمانۀ دي قدر من دي

تۀ تپوس د هغومۀ کره چې هر څه زما په زړۀ دي
ما د پاره چې هر څه هم ستا په زړۀ دي قدر من دي

ستا دکوت او پتلون قدر د خان زویه دلته نشته
چې جامه یې د پښتون وي که شپانۀ دي قدر من دي

په ژړا مې هم زرگه چې ترینه نۀ سپکیري یاره
ستا غمونه که هر څومره هم درانۀ دي قدر من دي

ستا جامې هم ښکلې ښکاري ستادمخ هم خواب نشته
که دې توري غټې سترگې که باڼه دې قدر من دي

پېونده او فقير ابي ښکلوي يې خلق خلي
چې ژوندي وو قدر من وو او چې مره دې قدر من دي

يم امين د رواياتو د تېر شوو پښتنو زه
زما کور په صندوق کښې لا پراته قدر من دي

يوسف مخيه په راتلو دې يم خوشحاله خو په تلو نه
ما مهجور ته دې که تله دې که راتله دې قدر من دي

««««»»»»»

د وړو وړو خيزونو غله هم شته دي
او د ډکو صندوقونو غله هم شته دي

دا منم د ځنگلونو غله هم شته دي
خو د خوشيو گړنگونو غله هم شته دي

يو نظر ورباندې واچوي زړه يوسي
زړور داسې د زورونو غله هم شته دي

خيال كوه او ډېرهو بڼيار اوسه گل مخيه
ستا په چم كېنې د گلونو غله هم شته دي

خزانې د پښتونخوا د غرونو يوسي
د دې دنكو دنكو غرونو غله هم شته دي

پټوي د خُلي خبرې هم مهجوره
كه منې چې د شعرونو غله هم شته دي

«««««»»»»»

ام خدايه ساتندوی شي د تقدير د هغو خلقو
چي روغ شي زخمي زړونه په تدبير د هغو خلقو

په عشق او ملي ننگ کبني چي رحمان او خوشحال خان شي
شهرت دي په دنيا کبني عالمگير د هغو خلقو

خپل وطن کبني حق د پښتنو غواړي نو او گوره
لاس کبني زولني پښو کبني زنجير د هغو خلقو

نازونه هم چي وره شي او شمله هم ټيټوي نه
د ښکليو محفلونو نه دي جاگير د هغو خلقو

وڙل چي د ميري ملا صاحبه گناه بولي
روا شو قتل اول ستا په تقريرد هغو خلقو

پردي جنگ کښي دگل غوندي خواني چي د چا لاري
په وړانه پښتونخوا کښي کوم ويرد هغو خلقو

چي هيڅ يي هم د جنگ ترهگري سره کار نه و
د ختو مېلي رنگي کره خنزيرد هغو خلقو

چي خپل جانان يي خپل شي او رقيب له منځه اوباسي
مهجوره که مني چي زه يم پيرد هغو خلقو

««««»»»»»»

بیا چې زړه مې نن ژړا کوي دا څه دي
یار د چا سره خندا کوي دا څه دي

د تنکي ځلمي مرگه که ظلم نه دے
بیا چې دا په پښتونخوا کوي دا څه دي

کور مې ړنگ شو در په در چې گړځوي مې
ظالمان په خله د چا کوي دا څه دي

زما کور کښې دي د سرو وینو ډنډونه
دے په خپل کور کښې گدا کوي دا څه دي

د گلونو لومې گدا شو ځکه ژاړم
خپل پردي چې داپه ما کوي دا څه دي

په بدل کښې د وفادې هم مهجوره!
چې دې یار څومره جفا کوي دا څه دي

«««««»»»»»

زه دې ټول نازونه وږمه دا وفانه ده څه؟
ته مې بېگاسبارتې دغه جفانه ده څه؟

غريب بنیان کښې هم خولې د مې ته خپل کوټ او گوره
دا په گرمۍ کښې په غريب پورې خندانه ده څه؟

«بابا روټۍ روټۍ»، دا چغې د دې کور نه راځي
په دا ماڼۍ کښې دا سندري دا گدانه ده څه

حق د واکدارو د مې د دنيا ټولې مزې
زما د پاره يې روا هم تمنانه ده څه؟

ستا د پنځو ستورو هوټل کښې شته شراب او شباب
وچه ډوډۍ ماله تنبو کښې هم روانه ده څه؟

چې په دې ملک کښې ترې تر ټولو زياته وينه توی شوه
مهجوره پېژنې زمونږه پښتونخوا نه ده څه؟

«««««»»»»»

دا ما زغه مې ټنټېدلي سره گرځي
چې رقيب زما د بنکلي سره گرځي

سکه وروڼه چې په يو کور کښې اوسيري
پکار نه ده چې ترينکلي سره گرځي

يو جهان شي غرېو نيولې بوره مور چې
د يو سري زوی د څلي سره گرځي

پام کوه لکه چې ورکه چرته غواړي
يو سرې د تاد کلي سره گرځي

رقيب ژاړي چې مهجور او جانان يو ځام
ده په سترگو دي ليدلي سره گرځي

«««««»»»»»

چاته دې په ټول عمر خوږې خبرې اونۀ کړې
چاته دې خواږه په نوم تر خې خبرې اونۀ کړې

وچې رښتيا وايه په چا بنۀ لگې که بد لگې
چرې په لونده ژبه لوندې خبرې اونۀ کړې

ما چې زلفې يادې کړې سپين مخې راته او وئيل
بيا گورې په سپينه ورځ د شپې خبرې اونۀ کړې

برند مې په غوښتنه شو، وې خبردار شه ياد لره
بيا چې په دا ځلۀ زما د ځلې خبرې اونۀ کړې

زړۀ مې چې بې واکه شي په واک سترگو ته او وايه
دغه کلک سړي ته چې پستې خبرې اونۀ کړې

څه رېباره يار ته وايه هغه څۀ چې زه وایم
گوره سم سر مې چې کږې خبرې اونۀ کړې

بنۀ شوه چې دې او خندل مه جور ته د عادت خلاف
نن دې په ترؤه تندي تروې خبرې اونۀ کړې

««««»»»»»

غرور دے شېطاني صفت دهو کي دې خطرناکي
بي ځايه غورې ټري او لافې دې خطرناکي

بي فکره پکبني مه گرځه اشنا وزيرستان دے
دا غرونه پالي ناري او کندي دي خطرناکي

منم چي ستا وسله ده زور اوره خودا اووره
زمونره پخواني زري وسلې دي خطرناکي

رقيب په غصه راغے په اوږه توپک نيولے
په مونږ وينې چي نن مي ارادي دي خطرناکي

مسلم په لاله باندي جنگيري بي وسلې نه
کافر په دا يقين چي يي فتني دي خطرناکي

مهجوره! هديرو د شهيدانو کبني ډېر گرځه
دبنمن ته ترژوندو دا هديري دي خطرناکي

«««»»»»»

خيال چې نه کړي نوره منډه
شي جذبده د تخليق شنډه

نه يې زوی نه يې لپور شته
پنښتونخوا ده هغه کونډه

د مغرب تهذيبه خوار شي
پنښتنه دې کړه بر بنډه

مهجور ستا مينه کښې سوخي
خه لوگه شي خه غرنډه

««««»»»»»

ډي ائي خان 2005م

خه خو گرم يو خپل خه د حالاتو په قصور كښي
رو شوه حيا ختمه د پښتون په لور او خور كښي

لونه د حواته هم اسمان له شرمه شين شو
ما چي خه ليدلي په دا سترگو دي لاهور كښي

يو چوپتيا وي بل كښي لوبې ماشومان كوي
فرق دے فقط دا په يوه مېله او په كور كښي

زوى چي خومره خور او خوش اخلاقه وي نوسيال يي؛
نشته دے په ورور نه په عزيز نه په تربور كښي

خوري پښتني بي ستره مه گرځه پيدا كړه؛
كومه غبرتي جذبه چي وه ملاله ترور كښي

خوري يي د غريب نهر بچي نو غورځوه يي مه
نيمه سوځېدلي هم روٲى ستا په تنور كښي

مينه كه گناه وي نوبې شكه گناهكار يمه
نور خه گناه نه وينم لاليه په مهجور كښي

««««»»»»»

خيال کوه نظره په شپو تورو د منزل کښي
ډېرې بلاگانې دي د زلفو په ځنگل کښي

خدايگو چې گهړي ورسره هغسي خوند نه کوي
خوند چې د بنگرو و په مړوند د پېغلي جل کښي

تب جنې مې جذبې کړي د سرو وينو قطارونه
خوب کښي وينم ځان چې په ژرايم په محفل کښي

خوند و د غزا د تېرو تورو په پرکار کښي
پروت چې شهيدان وو سره سپوري د پرېغل کښي

تورې سترگې مه رايه شه چل د سپېلنو کوم
ډېرې سپيرې سترگې دي زمونږ په چاپېر چل کښي

خپل بچي دي گرځي د لندن مستې هوا کښي
زوی د غريب جوړ کړې خودکشي ته په چل ول کښي

ذکرد بنگرو په ځای د سرو وينو پکار د
دا که نه وي خوند نشته مهجوره په غزل کښي

««««»»»»»»

مينه بنه وي چې د مينې په دستور شي
بي دستور مينه هر چاته پغور شي

غم د هرې لويې به در سره وي
چې جينې د پښتونخوا د لور او خور شي

زړه مې چوي چې غريب د گران وطن مې؛
د ظالم د لاسه پر مخې نسکور شي

چې رنډ مخ بنکاره کړې بيا مې بولي
زه موسی شمه کوڅه دې کوه طور شي

په نفرت کښې خو تر بور هم زما ورور دے
خو په مينه کښې خپل ورور زما تر بور شي

مهجور هغه بد قسمته شاعر زه يم
چې ژړا مې د زرگي هم ټنگ ټکور شي

««««»»»»»

مئ کال 1972م

يادگېر نه: دلته د موسی او کوه طور هسې د تشبه په توگه استعمال
شوي دي- زما مطلب دا هر گزنه دے چې گني پېغمبر نه منمه او نه
کېدے شي- هسې نه چې څوک راباندې د کفر فتوا اولگوي-

تا د راتلو خپلې وعدي ماتي کړې
ما هم په نه زړه گلدستي ماتي کړې

چا چې د بل د کور ويري ماتي کړې
د خپل محل يې هم تنبي ماتي کړې

خپر ککړو د هونبنيارانو ته خپر
که لېونيانو زولني ماتي کړې

گيله به شوک کړي د خيرون نظرنه
چې پښتنو پېغلو پردې ماتي کړې

شوک يخو سپورو کښي خوبونه کوي
چاپه سره نمرپه خان خولي ماتي کړې

دې تا کچه غوندي خواني د خلقو
ډېرې پخې پخې توبي ماتي کړې

زما په کور کښي مړې ډېوي مهجوره!
د رڼاگانو سلسلي ماتي کړې

««««»»»»

په سترگو د دوربين کبني دا شه بله فلسفه ده
په گل کبني هر بلبل ته د حبيب محب قيصه ده

قلم چي د صابر ويني د زړه څخوي بېت شي
زړگي هم د شاعر په خداي چي سمه غم کده ده

په سترگو د خوشحال کبني شاعري حبض الرجال دے
غزل کبني د رحمن د دروېشانو يو قيصه ده

نازيږي ابدالي چي دا رازونه د شاهي دي
په خيال کبني د بابر ژوند د خوندونو يو موقه ده

حمزه جنت ته هم بي پښتونه درومي يارانو
غني ته پښتونخوا بس د لعلونو خزانه ده

ژوند هلاکو خان يا چنگېز خان شو داسي ښکاري
په گران وزيرستان باندي يي کړي بيا حمله ده

اوبه راځي د چا د لوريه خړې يې په چا کره
معلوم دي کار کونکي خود ټول کلي کره ده

چې کوم کوډگر په گران وزيرستان وکړلې کوډې
کوم ځای چې به گلونه توقيدل هلته مورچه ده

چې نيا هم پکښې ناوې بنکاري ماته خندا راشي بس
لږه چې وي تپدي کمالی توره برقه ده

اے د وخت چنگېزه ستا به هم راځي نېته د مرگ
اے نن خودې په خله نوم اخستل هم يوه فتنه ده

څه کار چې پرته اوشي گناه گار بې گناه نشته
څوک هم چې مخ ته راغی نو خطا کړې هغه ده

مهجور ته دې قسم وي چې څه برخه پکښې واخلي
پکار د پښتونخوا چې قصيده که مرثيه ده

««««»»»»»»

زه دانه وایم اشنا چې هر ژوند د مرگي نه دے
چې سامان د بل د ژوند کړي دا سر د مرگي نه دے

مفکر شي خاورو لاندې خو فکرونه يې ژوندي وي
چې د قام فکر کوي چې چرته دے د مرگي نه دے

زړه دې کانه دے ظالمه شه بې وخته دې تيار کړو
دا تنکی ځواني يې گوره دا ځلمے د مرگي نه دے

چې نفرت ترينه تنبيري محبت ورغاړه وزي
دا په ژوند مين که خپل دے که پردے د مرگي نه دے

د دې ځوان د زنگدن هره سلگي د ارمان ډکه
ربه دا د ارمانونو ډک زړگے د مرگي نه دے

ته خو خپل سپي ته بېگيا سبا شاوو ده وړكوه خان يي
غريب دي نهر مر شي خو ستا سپه د مرگي نه دے

ته چې ملك هم ټول يو بولي بيا په يو ملك كښي دننه
دا پښتون دي خپر دے مري خو پښجا په د مرگي نه دے

يو ته به په لاس كښي وركړي بل كاپي او كتاب لولي
د يو مرگ ستا ضرورت دا بل بچے د مرگي نه دے

مصور ته مرگے راشي تصويرونه كله نه مري
چې ظلمونه كړي تصوير مهجوره دے د مرگي نه دے

د مهجور دي ارمانونه ټول پوره خوياران وايي
د اوياس كالو شاعر ترخه مودے د مرگي نه دے

««««»»»»»»

د لويو خلقو د فکرونو سره لوبې کوم
لکه ماشوم د کتابونو سره لوبې کوم

له مجبوري ورځ په خدا تېروم خلقو سره
د شپې ژړا کوم غمونو سره لوبې کوم

اکثر د هجر په دوزخ کښې يم خو کله کله
ستاد وصال د جنتونو سره لوبې کوم

بندي خانې افسره مه ویرېره تښتمه نه
زه د مروند د زنجیرونو سره لوبې کوم

يمه پښتون زما بي سرو سامانې مه گوره
زه طاقتور مغرور ملکونو سره لوبې کوم

په سپينه ريره چې استازې د مرگي ووينم
زه د نيمگريو ارمانونو سره لوبې کوم

شايد چې خلقو ته به ښکارم لپونه غوندي زه
زه د خوان مرگود قبرونو سره لوبې کوم

مهجوره! کله هم چې څوک زما په خوا کښې نه وي
ستا د خوږو خوږو يادونو سره لوبې کوم

««««»»»»

اگست کال 2006م

لري چرته ؤا بونه شوندي سري
 شرموي سره ګلابونه شوندي سري

كري دنيا د زړه بدلېه را بدله
 را ولسي انقلابونه شوندي سري

سپين مخونه قرارونه د زړه يوسي
 وري د سترګونه خوبونه شوندي سري

ګراني! وايه د چا خوبنه دي تالا كره
 دا چې راغلي سره لاسونه شوندي سري

توري زلفي توري سترګي چې شه بولي
 دي د ميو ډك جامونه شوندي سري

تصور د بنكلي يار كوه مهجوره!
 توري زلفي ولونه ولونه شوندي سري

««««»»»»»»

جماعت هشتم مډل اسكول كړمه كال 1964م

د مغرب تهذيب چي اور سپد کمال ته
اوس به درومي ننداره يي کړه زوال ته

تارا کړي چي وه نخبه مسافره
ژارم هر سبا بېگانه رومال ته

د پښتون په لرو بر کښي چي وېش پوخ شي
شابه زور ورکړه تور مخيه خپل دېوال ته

چي شني ونې يي په سر باندي گدا کړي
تاتره لغړ سر نه رسي شوال ته

مزدوري به کؤم زه خړو جامو کبني
پښتني ستا د پردې ستا بڼکلي شال ته

گلهې وډې ليووني زړه ته رادرومي
د ښو بدو انتظار کؤم ستا خيال ته

پېغام ورکړه د يو والي پښتنو ته
د ژوندون اعتبار نشته نوي کال ته

د پښتون په ماضي مه ژاړه مهجوره!
کړه يې فکر مستقبل ته گوره حال ته

««««»»»»»

تا که ايښه بيا په زلفو کښي ول نه و
زه لگيا به د تيارو په منزل نه و

عاشقي بوالهوسي به سره يو و
که په مينه کښي و دار ته ختل نه و

کاش چې نه و رقيب ان او ښکلي ډبر و
دا سپره ازغي په څنگ کښي دکل نه و

کس ناکس به نه ليدې پښتني خورې
که بي وخته دې وتل روا تل نه و

زړه مې غواړي چې ښکاره مې مينه نه شي
چې هيڅوک مې په دې لاره کښي مل نه و

د مهجور په عاشقي به څوک خبر و
که ليکله يې دا ښکله غزل نه و

««««»»»»»

نوره دې غواړم ابادي ډېر مې په تا وژړل
بس زياتي گل اوسې ما ډېر په پښتونخوا وژړل

دا د سلگو چې نامعلوم غوندي او از اورمه
چې دا بازگشت زما د ویرؤ که بل چا وژړل

ما خوب لیدو چې څوک پښتو د دوزخ ژبه بولي
په دا خبره ستر حمزه تر مخ زما وژړل

دلته ځوانان په وینو سره هلته یې بورې ميندي
په چغو چغو مې په آ او هم په دا وژړل

خوک په ملا پسي لگيادي خوک منبر ماتوي
په بي وسي مي د منبر او د ملا وژړل

ماله ژړا وه توبه کړي د خدا نيت مي و
خو دي خپل لوتي لوتي کور ته مي نن بيا وژړل

ته نا پوره ارمان ته نه گوري نيمگري دنيا
که چا مرگيه د ارمان په نيمگرتيا وژړل

ما توقي نه دي زده مهجوره په قسم او منه
ما چي په چاهم وژړل ما په رښتيا وژړل

««««»»»»»

لاره کښي ناست يم لاروؤ ته گورم
د چا بي پامه تېرېدو ته گورم

ماته د ميني منزل گران ښکاري چي؛
د زماني سړو تودو ته گورم

ستا په حيا چي قسمونه خورمه
پښتني خوري ستا پښتو ته گورم

مصيبت نه د مصيبت د ميني
زه په دي چل خپلو پردو ته گورم

وائي ظالم چي کله زه مهجوره!
د غريبانوؤ سلگو ته گورم

««««»»»»»

کال 1972م

وايه رښتيا چې ته غلط په دې گمان يې که نه
دا نورد زمکې دي او يو ته د اسمان يې که نه

ظالمه زړه خو دې لا غواړي نورې سرې وينې هم
وايه پښېمان په دې بې وخته مرگ دخوان يې که نه

چې د کاروان منځې د سر نه ښکته پورته گوري
خه ژر بدلې په رنگ پنگ وزيرستان يې که نه؟

د کشمير ظلم د لمحہ لمحہ په خله دے جاري
په پښتونخوا چې کوي ظلم بې زبان يې که نه

صفت کوه د گور گوتي زلفو شاعري يې منم
فکر کوه د پښتنو هم ترجمان يې که نه؟

ته په تشبيه او په تلميح باندي خان مة کړوه
مهجوره وايه خوښ په امن او امان يې که نه!

«««««»»»»»

يادگېر نه: کشمير زما هم د زړه سر غدار نه يم

اے سرپه لږ خپل کار ته فکر وکړه
چې پرې نور ځي هغه لار ته فکر وکړه

غم د خپتې دے د قام په نوم اخستے
د وطن هر يو واکدار ته فکر وکړه

ستا د کور د پردې خيال نه ساتي گوره
د خپل کور دې څو کيدار ته فکر وکړه

دا زرگے مې دے جوړ وړان وزيرستان کړو
خدائے ته گوره لږ دې خوار ته فکر وکړه

د وطن غنم پلوري جيونه ډک کړي
ووت دې ورکړو اوس دا پلار ته فکر وکړه

وطن خوار شو هر څه لارل سوئيزر لېنډ ته
اے مجه هوره دې سرکار ته فکر وکړه

«««««»»»»»

قيصه د خوږې مينې اختتام ته کله رسي
رڼا د داسې نمرده چې ماښام ته کله رسي
دا داسې وخت تيري ده د اسرار او رموز ډکه
چې وخت ورته ولاړ وي دا انجام ته کله رسي
فرهاد او شيريني او د لېلي مجنون خبرې
په داسې کنايو کښې څوک پېغام ته کله رسي
ژوندون داسې سفر د مسافر ته پته نشته
د نمر سپوږمۍ په تگ کښې به مقام ته کله رسي
شاهي سترگو ليدلې شه کمال و په اياز کښې
ډېر لوم لوم وزيران هم دې غلام ته کله رسي
يؤ بل ته د ياري نمائشي غاړه وتل خو؛
دلرې نه په زړه دعا سلام ته کله رسي
ته نوم مين نه يې اې مهجوره! هسې زړه خورې
ستا شعر د تازه مين کلام ته کله رسي

««««»»»»

مدام به نه وي دا ءواني دا هم په خيال كنبې ساته
د دنيا هر څه دي فاني دا هم په خيال كنبې ساته

پښتنې خورې دا خبره تاته نه ده بايدۀ
”زما صورت زما مرضي“، دا هم په خيال كنبې ساته

د خان زامنه دا خاني درته د پلار پاتي ده
او ستا تر ژوند به وي خاني دا هم په خيال كنبې ساته

تمه د گل ترې مه ساته د چا په زړه كنبې چې ته
كړې بېگاسبا ازغي دا هم په خيال كنبې ساته

خہ توقی نہ دی دا،، کورونا،، حفاظت تری کوه
دن سبا دا بیماری دا ہم پہ خیال کبئی ساته

دخان زامنہ د غریب بچی یی خوری قسم دے
خوراک دی کم کرہ د خیل سپی دا ہم پہ خیال کبئی ساته

دا توری زلفی ڈپرې مے چہرہ زما نظره
وی پہ خنگل کبئی از مری دا ہم پہ خیال کبئی ساته

چی دالهام سلسله کله ہم شی بند مہجوره!
بیا پہ زور مے کرہ شاعری دا ہم پہ خیال کبئی ساته

««««»»»»

زخمي زړونو ته ازار مه جوڙوه
خدا ۾ ته گوره نن سينگار مه جوڙوه
توري زلفي تار په تار مه جوڙوه
شنه خالونه په قطار مه جوڙوه
نن مي ياد ڪړه چي ژوند ۾ يم گرانه ياره
پس له مرگه مي ،، ياد گار ،، مه جوڙوه
پوخ سر ڪ د اميرانو تر بنگلو ڇي
د غريب تر ڪوره لار مه جوڙوه
حسن هغه چي بنڪلا وي ڊپر مخيزه
يو سڀين مخ يي هم معيار مه جوڙوه
که د سوال د ختو ڪور مي د ۾ پر بوتے
هر سري ته پڪڻي لار مه جوڙوه
احترام د هر سري ڪوه مهجوره!
خود هر سري نه پلار مه جوڙوه

«««»»»»»

جمرو د كال 1970م

تا د لوټونو د کتاب نه چې وعدي اوويستي
ماپه ناکړيو ګناهونو هم توبې اوويستي

ستا په تراخو او په خوړو خبرو سم پوهېدم
رېبار هوښيار و په تراخو کښې يې خوړې اوويستي

استعماري لمن دې چاته څنډولې چې ده
د خوشحالی په بهانه دې ترې جامې اوويستي

د راز ورغومي به دې شي ټول د لېوانو خوراک
د زړه له شپول دې د رازونو که رمې اوويستي

شايد کمه زماد لوريه د اظهار وي پکښې
زماد شعر نه هر سړي بېلې معنې اوويستي

د زړه ملنگه تش کچکول لا د ارمان ګرځوي
د زیارتونو دې په ډېر طلب کولمې اوويستي

د تورو زلفو په څنګل کښې خطرناکې منډې
مهجوره! هسې دې په ځان باندي خولې اوويستي

««««»»»»

د مجنون خيرې ټکلې ټکاري په صحرا گرېوانه
په تارو پي مژه کوي اے دلېلا گرېوانه

تهی دې پرې دي څه بېوسه ، بې څښتنه غوندي
لاره کښې پروت يې بژه بگيري اي د چا گرېوانه

هيله د چا د راتگ شته خو که دا هيله نه وه
نن خو مزي کره خپر دي نشته دے سبا گرېوانه

چا کرې د دين په نامه بژه چا د دنيا په هيله
چانه دي وژغورو د گراني پښتونخوا گرېوانه

دلته مي ورور په وينو سور دے هلته کونډه مي خور
د چا د چا په غم دي وڅيرم زما گرېوانه

مهجور تر خوبه پته غمونه پته له خلقو ساتم
پرېرډه چې خيرې دي نن وويني د نيا گرېوانه

««««»»»»»»

پکار په ژبه دې چې وشي قېمتي خبرې
ياد الله ياد رسول او ياقامي خبرې

ته خامخا کوه پښتونه د خپل حق خبرې
که نه دې اوري د تور مخي ده مرضي خبرې

پښتون که يونه شي پنجره به پښتونخوا وگرځي
وي به خبرې د پښتون بس د طوطي خبرې

معيار د حُسن يو سپين مخ نه دے فقط لاليه
دا ډېر اړخونه لري نه د يو مخکي خبرې

پېغام شپېلۍ کښې د ساتنې د رمې ورکوي
پېغام د قام ساتنه جوړ کړه د شپونکي خبرې

راورې سپېره نصيب مهجوره! د پرېغل له خوانه
اوس نورې پرېرډه بس کوه د يو کانيکي خبرې

««««»»»»»»

خه له مې چېرې گلہ! يادونه وو چې خاورې شؤل
گل چې شوې غنچې نولا گلونه وو چې خاورې شؤل

ړنگ څلي چې گورې نوبيا دومره فکر هم کوه
دا هم د چا بنکلي وجودونه وو چې خاورې شؤل

ورکې لويټې شوې پښتنې وينم سرتورې نن
لارل پښتانه او غېرتونه وو چې خاورې شؤل

زړه مې هديره ده او پرې نوم ځکه د تاردمه
دلته ستا وعدې وې ستا لوظونه وو چې خاورې شؤل

نن په زړېوډۍ کښې راته هېچرې دا مه وايه
خومره دې مهجوره ارمانونه وو چې خاورې شؤل

«««««»»»»»

قسم چي ستا د مينې نه بڼه کلک مې و خوړو
شکي شوم بيا مې او خوړو چي سپک مې و خوړو

بنامار ته د تر بور د حسد هيڅ هم پته نه لگي
چي لوی مې او خوړو او که هلک مې و خوړو

اے کاش د ورور ولي د خلي نه يو ځلي دا واورمه
پته مې ورور ته ورکړو تره پالک مې و خوړو

غريب وم خود خان روپي واپس مې د زکات کړه
زه زمکه وم خوشکر دے فلک مې و خوړو

رحمت شوراته ستا د تورو زلفويه تياره کښي
پېزوان مې په لاس راغے چي تيندک مې و خوړو

مهجوره! خلق تلل چي نن د خان کره دعوت دے
زه پاتي شوم د مور د لاس سوکړک مې و خوړو

«««««»»»»»

دا ننني سره ويشو مونږ د يو بل غمونه
نه به وي ستا او نه زما د برخي تل غمونه

ستا د وصال سره سره په تصور د بيلتون
ماته له ورايه چينگي داړي خند بدل غمونه

هغه يادونه ستا د شونډو سپين رخسار وو كنه
ماته په سرو سپينو جامو كښي پتېدل غمونه

اشنا د درستې دنيانگي په غم به اونه رسو
راشه چي وگورود كلي چاپر چل غمونه

وېره د ويرد خوشحالی په ډمامو کبني هم وي
په يوه خدا پسې رادرومي دلته سل غمونه

ورانې ويجاړه دنيانگي د خوار زرگي وه دومره
راتلل راتلل خو په راتلو کبني شرمېدل غمونه

نورې دنيا ترې په خدا خدا مزې اخستي
په پښتونخوا چې له اسمانه ورېدل غمونه

هغه اوس خپل گرځي ملا ماته د غم پېټه په سر
چې د هر چا د زړه په زمکه يې کرل غمونه

مهجوره! هر چاته د زغم په قدر اورسېدل
په وېشندي شه آفرين چې يې وېشل غمونه

««««»»»»»»

مالياره راوړه خپل صاحب ته ننني گلونه
په گلدسته کبني يې خوښ نه دي پروني گلونه

دي تا په مېز دي گلدستي د سرو گلونو پراتي
ماته پراته دي په سرو وينو کبني حلمي گلونه

خپل باغ ساتي خود گل چين دا تور مخي ته گوره
پردي امبل ته پښتونخوا کبني شوکوي گلونه

په خصمانه د ماليار هم مقابل نه شي کېدے
د پښتونخوا د سرو گلونو پنجابي گلونه

معيارد حُسن انتخاب د چا وي شه د چا شه
د چا سرې شونډې او د چا سره انگي گلونه

د گل صفت چې کوي بد په ازغو هم مه وايه
د کس ناکس د لاسه ژغوري دا ازغي گلونه

فرق د سپره رقيب او خوږ ريبار په مينځ کښي دا د مے
د يو خبري وي ازغي بل وروي گلونه

ماته بهار او خزان ستا دا پستي شونډي بنايي
دا يو سپردي گلونه بل د مے غوڅوي گلونه

کړو ستا د شونډو هم رنگي گلاب د گلو باچا
گني په بوي کښي څه کم نه دي د بيري گلونه

خيال کوه نن په پښتونخوا کښي چي ته څنگه ربيي
داسي ربيلي تا پخوا وو بنگالي گلونه

مهجوره! څوک خپلو گلونو ته قبرونه کيندي
څوک په مزه خپلو غوږونو کښي تومي گلونه

««««»»»»»»

د پاکی مینی په جهان اورونه ولگېدل
په خواړه ټکي د جانان اورونه ولگېدل

زما د ډېرې خوږې سیمې بدبختی ته گوره
پکبئی اېرې شولو خوانان اورونه ولگېدل

د بل د پارې مو چې خپله پښتونخوا وړانه کره
د خپله لاسه د نقصان اورونه ولگېدل

تنکی خواني کبئی ارمانونه غرونه غرونه پراته
په غرونو غرونو د ارمان اورونه ولگېدل

چې ژنه مشرشي د کلي تباھی له بس د
ژني د کلي شو مشران اورونه ولگېدل

مهجوره! گتې د دنیا چا پکبئی ډېرې وکړې
د ځينو خلقو په ایمان اورونه ولگېدل

««««»»»»»»

د وحدت نه د کثرت په لور پرېږم
خدا مې خبر چې د خلیل ع سره سمېږم

ته په یوه خدا قسم زمانه واخله
چې عالم مې ژړوي زه به خندېږم

که دې پوښه کړم په رموز د تورو سترگو
بیا به ستا په رنجولي سر پوهیږم

خپلې مړې ایرې به بلې کړم چې پوښه شم
چې د کلي نه لېږدم که پاتې کېږم

تقدس د هر تړون دومره خیرن شو
چاته ،خپل ،، وئیلے نه شمه شرمېږم

یم ډیوه تورو تیارو د چاپېرچل ته
د حالاتو سپلی تېرې شوې بلېږم

ته مې یو ساعت له زړه نه بهر نه کړې
وايه چرې ستا په زړه کښې هم غږېږم

تصور د لالی هم دده راتلل دي
مهجور ځکه په جامو کښې نه ځایېږم

«««»»»»»

یادگېرنه: دا شعر د پښتو ډیوې مشهورې ټپې تراثر لاندې مالیکله

د مے -ټپه څه داسې وه:

په سترگو تاراته اونۀ کړل

په رنجولي سر دې زۀ نه پوهېدمه

گردد غربت د چاپه ښي خواني بي وخته لگي
د چاپه سرايښي كږي پگري بي وخته لگي

يو د خزان وچي سپري هوا په مخ وړي ته
د سپرلي ډكي د وږمو سيلى بي وخته لگي

ليك د ديوال چي ايوته د غرور سترگي ويني
د مات قلم ژبه تي تي بي وخته لگي

په صورت روغ په خدا شنه استعماري ذهن ته
د يو غريب د خوړين بدن سلگي بي وخته لگي

چاته غصه يي ته له قهره چاته شونډي چيچي
د گل په پانو پام كوه ږلي بي وخته لگي

چي په زړه سري ويني وي پنډي خله ترخه له غمه
ست د سرو شونډو او خوږي خو لگي بي وخته لگي

په سربازي كښي د غربت مهجوره مخكښي مخكښي
دا دي غلط چي په سينه گولي بي وخته لگي

««««»»»»»

چې ويرد وړان وزيرستان مې په غزل کښې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل کښې نه وي

زموکه د زړه هم وي سوکره سترگو کښې اوښکې نه وي
افسوس دعا هم د باران مې په غزل کښې نه وي

ردي توکري ته يې ورواچوئ او مۀ يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کښې نه وي

خپل يې هم ولولئ او بل ته يې هم اورسوئ
قيصه د قام چې د نقصان مې په غزل کښې نه وي

خوند د بې مالگې روټئ هم پکښې نه وي مجهوره!
کله چې ذکر د خپل گران مې په غزل کښې نه وي

«««««»»»»»

بيادي نو م غم راواچوه زړگي ته
بس د م نه مې شي زړه نوره زندگي ته

لاس د خپلو پښتنو هم پکښې وينم
پښتونخوا چې زه دې گورم بربادي ته

که دې زړه غواړي چې گل مومي بلبله
نو اول لاسونه واچوه ازغي ته

په لاس ورشي چې ثواب ملا صاحب ته
کړې تيار يې تنکے خوانه فدائي ته

د اسلام دیوہ خبرہ ہم ونہ کرہ
ملا جانہ ہسی لاری اسمبلی تہ

اسلام نشتہ تش پہ نوم اسلام اباد دے
اسلام نئے وایی پہ نوم مسلمانی تہ

خانمرگی پردو بچو تہ ثواب بولی
دا سبق بہ کلہ وایی خیل بچی تہ

پہ الزام د ترہگربہ گرفتار شی
خیال کوہ مہجورہ! خیلہ شاعری تہ

««««»»»»

نخښې مود يو حامي د ناستو وړانې ويجاړې شوې
لارې مود تلو او د راتلو وړانې ويجاړې شوې

پورته که اوبه د زور اور اوختي څه اوشو
مېلې د غريب د اوسېدو وړانې ويجاړې شوې

پلونه چې د ژرندې گرځي يو بل ته څه نه وايي
منځ کښې يې کولمې بس د دانو وړانې وي ويجاړې شوې

تور کارغان چې راغلل گل ورينه سيمه خړه شوه
جوړې خالي پرېښوې گوگوشو وړانې ويجاړې شوې

هار نصيب د هر گل نه وي داسې گلان شته چې يې
پاڼې د مزار په گلدستو وړانې ويجاړې شوې

وه د سياست قيصه مالا غلطه پېښه كړه
مينځ كښې خپل خانې د پښتنو وړانې ويجاړې شوې

گنځ لکه ملنگ چې په يوه سپره پسې اوسېځي
مېلې مو په شربس د يو څو وړانې ويجاړې شوې

زور خو لگوي مهجوره بيا به لېونې گورې
بس که څو كړې د زولنو وړانې ويجاړې شوې

««««»»»»»»

نا ممکن دي چې پوره شي ليکل غواړي
ستا صفت د حسن ياره ليدل غواړي

په پردو خلقو گمان د ورور د مرگ کړي
دا گمان په خپلو خلقو اول غواړي

شني جامې د گلبدنه دومره خوند کړي
لکه شني پايې بنکلا چې د گل غواړي

لاړل ستا بچي سپلونو د لندن ته
شاگردان دي په سرو وينو لامبل غواړي

تضاد اتو د تدريس ته دي حيران يم
يو بچي کتاب تويک په لاس بل غواړي

په کاغذ چې د لوستونکي اوبنکې توي شي
ا مې هجوره زړه مې داسې غزل غواړي

««««»»»»»»

تار د مينې ترنگوم په ابتلا کښي
پتوم سرې سلگي زه په خدا کښي

ارادې مې د تسخير د کائنات دي
نن که سترگي غرومه په خلا کښي

چې دې گورم سرتاپا د وطن خوانه
کوټ پتلون يې نور خه نه وينم په تا کښي

چم گاونډ ورله راځي ته ورله راشه
په مړېدو د مې ستا مين سبا بېگا کښي

کور محلت د عاشقانو پکار نه وي
د مين ځولې پراتې وي په بېديا کښي

چې دې زړه نه ژاري مې ژاره مهجوره!
زيان د دين او دايمان دې په ريا کښي

««««»»»»»

راشه نن خومې د زړه ورکه سودا کړه
دا سپره رقيب خوياره په ژړا کړه

دي روانې اونکې ځي خفاله زړه نه
ياره راسه مېلمني سره پخلا کړه

چې کشمير کشمير دې هر وخت وظيفه ده
په دا خله خو يو ځل ياده پښتونخوا کړه

په دا خيال چې په دېوال پورې هم غور دې
د رقيب له ويرې ما دېوال ته شا کړه

چې زما او ستا په حال وه رقيب کړم
وه ترخه خبره تاته خوږه ما کړه

د مرگي فرشتې ماته وېل مهوره!
زر پوره خپل ارمانونه په دنيا کړه

««««»»»»

خه فکر د انجام نه کړي جذبې چې لېونۍ شي
سروي کاندې غټ غرونه ارادې چې لېونۍ شي

هېڅ غم ورسره نه وي د حديث د پېغمبر بيا
ماتيري لري وځي به رشتې چې لېونۍ شي

پوره پوره بناړونه هم کودري کړي د خټو
مني د سمندر هم نه چپې چې لېونۍ شي

نظام د کائنات هم خپل په خپله ټول چليزي
منکري د خالق شي عقيدې چې لېونۍ شي

غریب شی د افکارو د خه فکر توان یې نه وي
د ژوند کندو لپرو کټبی فلسفې چې لپونی شی

بېگاسبا ودانې د گودر غاړې وې عامې
خوگرانې شی پیدا د چا گرمې چې لپونی شی

خبره ده یوه عامه لپونتوب د عام سړي خو؛
جوړیږي ډېر نقصان غټې گرمې چې لپونی شی

لوگه چې کوي زړه نو اسویلي خیژي له خلی نه
مهجوره اېرې هر خه کړي لمبې چې لپونی شی

««««»»»»»»

ر به د للمې دا باران خورانه مه کموه
اوز ما دا شو ياران خورانه مه کموه

په ډک محفل کښې مې په چا دي چې دا سترگې خوږې
په ډک محفل کښې دا يو گران خورانه مه کموه

زما په زړه چې دي هغه يې په تندي ليکلي
د خوار زړگي دا ترجمان خورانه مه کموه

غمجن زړگي ته د اظهار مې يوه تپه پاتې ده
دا يکه زار او ياقربان خورانه مه کموه

د بڙه گرېوان مې راته بس دي دا خور وغي تنی
دا خو تنی د بڙه گرېوان خورانه مه کموه

د ايمان برخه ده مهجوره دا رښتيا وئيل هم
ر به دا برخه د ايمان خورانه مه کموه

««««»»»»»»

اشنا چي ماسره نن راغے د څنگزن نه بغير
رقيب ځان يورو په نوکارو د پمن نه بغير

د ناکامۍ په غم چي مات کاندې خپل سر په تپشه
يا به پښتون وي يا بل څوک نه د کوهکن نه بغير

يو پنجابي چي په مورچه کښي هوا خلاصه کړ له
پښتون خندل چي ځان له بڼه وم د تيزن نه بغير

پښتني خوري ستا زړه لويته بڼه ښکار بده
مشکني يي ښکلې وي په خداے چي د چلمن نه بغير

چې دې سورلی ته د غرور نه مو تر نه خوښېدو
په گور کښې نن در سره شته شه؟ د کفن نه بغېر

راشي یادونه دې زرگي ته ورسره ته نه و
رمې خوک نه پرېردي ځنگل کښې د څښتن نه بغېر

توره لالیه د پښتون وژل اسان دي منم
گرانه پهانسي نه ده چې وي د کلبوشن نه بغېر

مهجوره عشق دے چې یې وده شه موسم نه لري
گنې هېڅ بوته نه ټو کیري د سیزن نه بغېر

««««»»»»»»

د خوندونو ډک وختونو ته دې خپروي
گرانه ياره ستا يادونو ته دې خپروي

د هجران چغې مې ړنگې پنگې يوسي
پالونارو گړنکونو ته دې خپروي

هيڅ اثر د يار په کاني زړگي نه کا
د ملاؤ تعويدونو ته دې خپروي

مراد اونه شو اوس ټول په کاپو له
لېونيه زيارتونو ته دې خپروي

زولني پکښي مزه د بنگرو کاندې
د پښتون دا مروندونو ته دې خبروي

هسي نه چې دې په لاره کښي بدل شي
ستا وعدو او ستا لوظونو ته دې خبروي

ټول تور مخي او شين سترگي درته يو شو
پښتني سيمي ستا غرونو ته دې خبروي

چې سبب د پښتنو د يو کډو شي
اے مهجوره ستا شعرونو ته دې خبروي

««««»»»»

د گران ټکي راوړل شه مشکل نه دي په غزل کبني
خو ستونزي پېدا کيږي د پښتون په پوهول کبني

اے بنکليه ياره ستا د هرې بنکلي ادا خار شم
خو دا مې نه خوښيږي د رقيب سره خندل کبني

بد مه وايه خپل مشر ته د قام تر هغې پورې
تر خو چې يې اونه وينې د قام په خرڅول کبني

شه چل چې ترې د څښکلو د اوبو نه شي ټانک ته
تر هغې بې فائدي دي زر ډېمونه په گومل کبني

خدا کله کوي او کله گونځې تندې گرځي
د يونه دې قربان شم خو قيصه ده په دا بل کبني

فقط هم د ماستو او د چوني خبره نه ده
خو بل شه وو باچا د وخت ليدلي په بېر بل کبني

رقيب دلته که نه وې زما بنکليه راته وايه
مانع دي درته شه د خپل مهجور خواته راتلل کبني

««««»»»»»»

جذبې مې ارادې مې ولولې مې شې سپوا
دا خيال چې زړه ته راشي رادرومې به ته بيا

کېدې شي چې بيا هره ونه شنه د پښتونخوا شي
د چاد غاړې هار ته د سورگل په تمنا

لگيا يونن خوزه او ته آخپله خپله وايو
خبريې؟ چې به څه وي د وختونو تقاضا

چې جوړيې په تانه کرم د بابا زنگيني توري
چېران يم چې به څنگه وي تقدير د پښتونخوا

وختونو پرې ثابته بې غرضي کړه ستا په خپله
مهجوره د کالونو راشه غواړي دې اشنا

««««»»»»»»

يا دې مشهور مونږه بناغلي نه و
يا په ناکړدو دې تاغلي نه و

آد مزي خپلي، «خوت»، موبنه و
چې موبونه اغوستلي نه و

د خپل بيړي ټيپک په خواکبني مړه و
خو مونږ له توپو تنبډلي نه و

زړې جامي او دا زړه لويته ه
خوري خورخه خورمي ليدلي نه و

ظالمه دا تنکي تنکي حلمي دې
کور لوېدی جنگ ته لېرلي نه وے

يا خو زما وس وے د نويو جامو
يامې بچي راته ژړلي نه وے

توره تياره کښې پروت په وينو بڼه و
دا نمر سپورمې دې راختلي نه وے

اسان کار نه و په دنمن برلاسه
که له خپل سر نه دې دانگلي نه وے

دا د وخت سپي پښتانه نه شي خوړے
که سپي دې خلاص کاني ترلي نه وے

خدا مه جوره! پس له غم نه راخي
غم نه راته که دې خندلي نه وے

««««»»»»»

اوبنکې اوبنکې دي نعرې دي نور څه نشته
د نصيب نه مې گيلې دي نور څه نشته

په زرگي کبني مې يې ته د زرگي سره
ستا د حسن افسانې دي نور څه نشته

په دنيا که چرته نوم د خوشحالو وي
ستا د سترگو مېخانې دي نور څه نشته

تصور د يو خيالي لېلي مجنون هم
ترمطلبه يارانې دي نور څه نشته

که څوک پانې د مهجور د زرگي گوري
د چا نخبني نېانې دي نور څه نشته

««««»»»»»»

21م اپرېل کال 1971م

راشه نظر نن د حالاتو په کتاب کوو
زما خواري او ستا د ظلم به حساب کوو

جینی په خپله رضا لاره د اشنا سره
ورونه یې وایي چې د پلار به څه ځواب کوو

پلار یې وئیل چې خپل صورت خپله مرضي د جینی
ورونه د خور په طرف وو دوئی پیچ و تاب کوو

خلق یې ستا د شونډو سیال بولي نو گورو به یې
باغ ته به ځو او ننداره به د گلاب کوو

چې داسې او تې بوتې وایي نو رآه خو کنه
څه انتظام به د رقیب خانه خراب کوو

یا خو مهجوره! ضرورت دے چې ټول یؤ شو سره
یا به تور مخي ته ټول عمر جي «جناب»، کوو

«««««»»»»»

اشنا چې بنكله خدا م پيدا كړې اوس خاني مه كوه
مدام به نه وي ډبر غرور په دا خواني مه كوه

د هر پښتون په غم بنادي كښې خان شريك وگڼه
په خان هيڅوك هم پوره نه د م خان خاني مه كوه

يا خود وخت د سامري د غوا بچي مه پرېږده
او يا گيله په خپلو څڼوهاروني مه كوه

چې روا بولي د ورور ويني تويول بي گناه
د جنت تمه خو په دا مسلمانې مه كوه

په زړه باچا د م په ظاهره يې غلط چې نه شي
خيال د مهجور په دابي سرو ساماني مه كوه

««««»»»»»»

چا واخستل خوندونه د يارانو د محفل نه
څوک ځان ته ناست دي اوري د ببل قيصي د گل نه

څوک کور کښي نامعلومه گولي او خوري په سر مړ شي
څوک کور ته اسماعيل غوندي روغ راشي د مقتل نه

زور ډېر دے امريکه کښي ځکه مړه به افغانان کړي خو
د روس غوندي به درومي ټيټي سترگي د کابل نه

دا يوه درسره وليکه په زړه زماد لوريه
سنگر ته ځه په نره څوک خبر دي د اجل نه

زغملے نه شو نوره دا گرمي وزيرستانه
سر په هوا به کله په مونږ لگي د پر بغل نه

چې مريو امريکي کاندې بيا خبر که د شهيد شي
د پر لري نه راغله شابه اوزه له بورجل نه

د پر د پر مې خوروي يو الے نشته په پښتون کښې
مهجوره شه سبق به دې خوک واخلې د غزل نه

««««»»»»

يادگېر نه: ما دا غزل په کال 2009 م کښې ليکله ؤ- کله چې په خوست
کښې د امريکه د سې، ائي، اے دا اوچتې پايې ووه (7) افسران په يو
خايي په يوه ورځ مړه کړے شول پښتيا گون په دې جنگ کښې تر ټولو
لويې زيان ؤ-

کله د غم کله د ظلم لاثاني مشقینه
ډېر په خوشي مني دا زره مې د لالي مشقینه

تو ته وو یو دوي که نه قېد پکشي اتيا زره شوې
تور مخيه بيا دې دي پېل کړي بنگالي مشقینه

وسله دو ټوله تو په لوس کشي پشتين سير په ويني
تور مخيه مه کوه نور دغه چنگيزي مشقینه

پاشتین چې ژاغ دې خپل حق کوو ورته غدار ويایي ته
په تور سري د ميژه مه کوه پوځي مشقینه

ته چې په خپلي غريبونې تل ظلمينه کوي
درته راو بولي ته ويا يه کيم مفتي مشقينه

زړه مې تانوکې داي لثفکرد زيوتي سره که
هره تانوکه بندي مه که د ازغي مشقينه

کله شي موت روته سبب دي بي عزتي وگرخي
په سپيني لپچې کبې خو مه که په بنگري مشقينه

مېدون د مينې کشې بي خوفه بي خطره گرخي
مهجوره تل کوي بي تېري ننکيولي مشقينه

««««»»»»»»

د يو ورک غزل پاتې برخه

خبريمه بيا زه زما ژر ا به څنگه وي
خو وايه گلبدنه ستا جفا به څنگه وي

لگيا يونن خوزه او ته آخپله خپله وايو
خبريې! د وختونو تقاضا به څنگه وي

دا وريځې د آهونو چې ترې پرځه راوريږي
خو ښکې که ترې رلي شوله نو دا به څنگه وي

مهجوره د هجران په سره غرمه کښې چې اونه سوي
په وخت کښې د وصال سبا بېگا به څنگه وي

««««»»»»»

چې په يوه خله به افغانان شي ناهيڅ کله نا
چې به پوره زما ارمان شي ناهيڅ کله نا

فضا د بدر چې امت خان کبني پيدانه کړي خو
مدد راکوز به له اسمان شي ناهيڅ کله نا

رقيبۀ داخيال دې چې بيا په زړه کبني هم تېر نه شي
دا چې به ستا زما جانان شي ناهيڅ کله نا

دا چا سپرو سترگو خوړلې دے امکان ئے نشته
ودان به خر وزيرستان شي ناهيڅ کله نا

اوس په ډنډر د گل بلبله ته چغار مۀ کوه
چې به سمسور بيا گلستان شي ناهيڅ کله نا

مهجوره زړه چې پرې راتول شي داسې نشته دے څوک
مور نه بغېر که ډک جهان شي ناهيڅ کله نا

«««««»»»»»

چې د راتلويې ما سره کلکې وعدي کړې دي
دا يو خوشې مې چا د پاره شوگيري کړې دي

چا که خبرې بدنيتې ما ته ترخي کړې دي
خو ما تراوسه د هر چا سره خوږې کړې دي

د زړه کوته ته مې وس نه وو د چاپره د پوال
نوله ناکامه مې د غنو ترې وپري کړې دي

په باغ کښې نشته د مې په خاورو کښې ځلمي گلونه
ستر مې نن مې خو پيري د هديرې کړې دي

يو جماعت راته پکار د مې د پښتو د تبليغ
يو خو کسانو ارادې د سه روزې کړې دي

پښتو ساده پښتو سوچه پښتو اسانه ژبه
مهجوره! ماهم د خو ژبو مطالعې کړې دي

««««»»»»»»

جذبې چې مېړنۍ وي په جذبو کارونه کيږي
د بڼه گرېوان بې ستنې په ازغو کارونه کيږي

د ژوند دا خړدگرشي د همت په يوم گلونه
چې پنه شي کړي وده په خولو کارونه کيږي

زياتوب د علم غواړي نورې ژبې زده کول هم
ليکولولو او وايو په پښتو کارونه کيږي

لومړنيت لويه جذبه او حوصله چې پکښې راشي
د روغ صحت په توره د مودو کارونه کيږي

مرگه چې مغزمه مات کړي نو هر څه په تپه او دريږي
اشنا په دمه دنيا کښي د ژوندو کارونه کيږي

ځواني چې زړبوهي شي ارادې هم زړې کاندې
چې پېغلي ارادې وي د ځلمو کارونه کيږي

صحت هم تل روغ نه وي مرگه راشي دولت پاتې
که خاندو او که ژارو دا يو څو کارونه کيږي

بس خبر دمه ايمان غواره چاپېر چل گوره مهجوره!
ترخي مه وايه چاته په خوږو کارونه کيږي

«««««»»»»»

له سترگو نه د اوبنکو قطارونه دي وریږي
په غم پسې بل غم دے بس غمونه دي وریږي

مړه زمکه پرې ژوندی شي دا فرمان د پاک الله دے
دا زبړ د ژوندون دے بارانونه دي وریږي

له سترگو اوبنکې خاخي که کوټه ديؤ غریب ده
شېبو شېبو باران د تا یادونه دي وریږي

زانگو کښې ماشومان نۀ کوي خوب په چغو سر دي
په ټول افغانستان باندي بمونه دي وریږي

پښتون دي خپل کتاب د عمل اولولي شه وائي
فرقې فرقې پښتون دے عذابونه دي وریږي

زمونږ نصیب په سمه کښې سکروټې او گرمی دي
په غره زمونږ د سیمې بهارونه دي وریږي

په وران وزیرستان کښې لا پاسته نوي ازغي دي
مهجوره! خلق وائي سره گلونه دي وریږي

««««»»»»»»

بلبله وايه ته خفه په غم د خان يې که نه
اوياءه باغ کښي خبر شوم له خزان يې که نه

له اوبنکو ډکې سترگې کرځي شه خبره خوده
له بمباري خبر په رنگ وزيرستان يې که نه

په هر غزل کښي دې چې ذکر د بنکلا کومه
وايه رقيب ته چې فقط زما جانان يې که نه

چې ټوله ورځ دې په پتي کښي مزدوري کوله
بيا ټوله شپه يې مجاهد هغه دهقان يې که نه

چې هر ظالم هر زور اور پرې طاقت و آزمایه
روس شو تکرې او س امریکه هغه افغان یې که نه

مور د بمونو نه هم اونۀ ویرېدې بناغلیه
ستا په غېرت شه افرین بهادر خوان یې که نه

له غېرتي خاورې پیدا یې چې سنگر ته درومي
په تمنا د شهادت ته ور روان یې که نه

مهجوره داسې شعر لیکه چې پښتون یو شي سره
تۀ په نفاق د پښتنو خه پرېشان یې که نه

««««»»»»»»

یادگېر نه: دا غزل ما هغه وخت لیکله و چې امریکې په افغانستان باندي
د «بمونو مور»، یو بم اچوله و-

د غم تپوس يې مه کره زيات يې خوند د بې غمی شي
چې سر شي په گدا د چا په غم کښي لېونی شي

عاشق د عشق په سر کښي کلے کور د جانان غواړي
چې مينه لېونی شي کلے پر بردي غرخنی شي

غونښتنه د خواهش بوډاله زړه نه اوس بهر کره
چې لور يا د نسی د پښتونخوا هره جینی شي

تر لې د تقوی سره د دین دنیا هر څه دي
د یو دروېش په وجه کور وړوکي کورنی شي

لمبه چې د دیوی وي ترې ایرې پتنگان پروت وي
لوگے چې د زرگي وي خپل جانان ته سپېلنی شي

مهجوره! د هابیل او د قايیل قيصه شي جوړه
چې ورور د ورور په برخه کښېني جوړه تربگنی شي

««««»»»»»»

چې کور کبني ډيوې مړې وي پتنگان کله راځي
غربت چې تر حد زيات شي نو ياران کله راځي

چې زړه له غمه شين شي نو له سترگو او بنکې څاڅي
په شين اسمان چې وريخ نه شي باران کله راځي

رقيب دله خفا کړو اوس جانان ته جرگې لېږم
د او بنکو بې جرگو خفا جانان کله راځي

د وخت په زولنو ترلې لاس کلک دي د هر شي
بې وخته بې نېټې سر ته ارمان کله راځي

و عتصمو بحبل الله خو ستا امر مني ټول
په يوه خله مسلمان ستا په فرمان کله راځي

مهجوره! دا په وهم او په گمان کبني د چانه وه
چې خړ وخت به په گل وزيرستان کله راځي

«««««»»»»»

د ځيگر زخم چې زيات شي پرې دوا خو داسې نه وي
مصيبت کښې سترگې واړوي اشنا خو داسې نه وي

پنجابې چې «سر لښکر»، ته بدر دوايي غدار نه دے
په ژړا پښتون غدار شي چې ژړا خو داسې نه وي

په خدا دې کافر وائي خپل کور سوزوه شاباش
*ستا په خله سوځي خپل کور پام کره ملا خو داسې نه وي

چې په يو گزار د بوټي ورزما د کوټې مات شو
سپاهي خندل چې وروي ياره بيا خو داسې نه وي

ماوئيل گل وزيرستان مې لوټې لوټې شو مهجوره!
په خدا شو وې د گل وطن ښکلا خو داسې نه وي

«««««»»»»»

*دفرانس واقعي ته اشاره وي

مسېد ووله لهجه

پشتاني خوري ډېر دې كشي دي شنكي خولینه
پشتو ته كسه بچ كوه خپل غبرتي خولینه

خيرن نظر و ورته كو خوناور داسې هن شته
پت سوته مخ او په چامه وينه بېخي خولینه

چې دې خولې روشي په مخ او بيا يې ووينځي ته
داسې چركيږي كه منې لكه غلمي خولینه

پرده كوه چې نن ساو داسې وژ سترگي هن شته
چې حيانه كو خيړ خيړ كسي كشلاكي خولینه

داسې جينكي هن په اټك بندي روپورې وتې
چې دې خوانونې لامدورې ته گرځوي خولینه

پشتاني نه دې اروېدلي مې په خپل غوږينه
هغه كلي په كلي گرځي خرڅوي خولینه

چې د مېوند نقشه بدله کو په یوه سندره
ډېر نا یو دوه دا وي خو وي چې ملالي خولینه

د ساکه خور د ساکه لیر خولینه کسه خبر دے
مهبوره! پام که چې اونۀ کسې پرادي خولینه

«««««»»»»»

اگست کال 1998م

یادگېرته: د هرې ژبې په شان چې په لویو لویو علاقه کښې وئیلی کیږي او دهرې علاقې خلق یې مخصوصه لهجه کښې وائي پښتو هم یوه داسې ژبه ده چې تقریباً تقریباً په ټوله پښتونخوا کښې وئیلی کیږي-خود لهجو او الفاظو د ادائیگی په فرق اوس د پښتونخوا په دؤ و غټو برخو کښې وئیلی کیږي- نولر شان د افسوس خبره دا ده چې په شمالي پښتونخوا کښې کومه لهجه پکار یږي په هغه د جنوبي پښتونخوا خلق پوهیږي خو چې کومه لهجه کښې هم دغه پښتو په جنوبي پښتونخوا کښې (د کرک نه تر ژوب بلوچستان، پورې وئیل کیږي په هغې باندي د شمالي پښتونخوا خلق نۀ خو پوهیږي او نۀ پري د پوهېدو کوشش کوي -نوما ځینې غزل او نظمو نه په داجنوبي پښتونخوا کښې د مسیدو په لهجه کښې لیکلي دي- چې دلته ترینه یو غزل را نقل کوم- امید لرم چې د شمال پښتونخوا ورویه به هم پرې پویې شي-

نظونه

تېره ورځ ته

اے تېرې ورځې چې رڼا مې په وطن تېره شوې
د سپين سپېڅلي رڼا نمر سره چې نن تېره شوې

لا دې سرخي د شفق شته په اننگو د اسمان
د گران وطن په هر صحرا په هر چمن تېره شوې

چا په خندا په خوشحاليو په چرچقو تېره کړې
او په چا سخته لکه وخت د زنگدن تېره شوې

درنه کوم يو څو پوښتنې د جهان په حقله
يو څو سوالونه د دې دهر د انسان په حقله

○

څومره دې وايه تماشي په دنياگۍ ولېدې
غوندې دې څومره د مستۍ او خوشحالي ولېدې

په ټول عالم په هر طرف مسته مستي وه که نه
چرته له غربوه ډک زرگي کښې دې سلگي اولېدې

یا دې نظر و په رېښمینو جامو پټ بدن ته؟
که بڼه جامو کښې دې ښکاره د چا پندې اولېدې

تا بس کتې ښکلې ښکلې او محلونه د چا!
که دې بي چته بي تنبې زرې کېږدی ولېدې

په عېش کدو د دې دنيا کښې زړېوډی وه او ده
که خړې پړې دې خولې خولې ځوانی ولیدې

خومره ډاکې د چا په ننگ او په ناموس پرېوتې
خومره دې وایه د بي وسو مجبورې ولېدې

خومره حقونه شو تر پښو د غاصبانو لاندې
په ویر ژړا دې وایه خومره پابندی ولیدې

وايه زما پښتنو ورونو په خندا تېره کړې؟
که په ژړا دې پښتني پېغلي جینی ولېدي

اودې لیدې د لوپتو پیڅې لوندې په اوښکو؟
که د ځوانانو دې کړې وړې پگړۍ ولیدې

ورانې و بیچاره مې پراته وه پښتونخوا هغسې؟
که دې په کندو په لپرو کښې ابادۍ ولېدي

خوره وړه په محکومي رضا مندي وه که نه؟
غلي خوندي دې ولولې د ازادۍ ولیدې

وايه مهجوره! ته زماني سره دیون د پاره
پکار دي څه د ژوند د نوي سببون د پاره

««««»»»»

زړه مې غواړي

دا چې اوسي د سرحد په تورو غرو کښې
دا چې پلار نيکه يې پروت دي په مورچو کښې
چې مړه ښکاري د ژونديو په جامو کښې
زړه مې غواړي چې حساب و ۷ په ژوندو کښې

دا فضا چې مې اهونه پکښې شوري
دا فضا چې لري ښکلي ښکلي ستوري
چې د شپې مې توره شپه د قسمت گوري
زړه مې غواړي چې پراته مې و ۷ په پښو کښې

چې سبب د يو څو تنو د راحت وي
چې سبب د يو څو تنو د عشرت وي
چې سبب د يو څو تنو د خلوت وي
زړه مې غواړي زلزلې داسې ښکلو کښې

چې وړو کي د عمل بله ډيوه وي
چې يوه نوې عقیده او فلسفه وي
چې يوه نوې عجيبه غوندي تحفه وي
زړه مې غواړي چې مې راوړم په پښتو کښي

زړه مې غواړي د يو بل چې څنگ په څنگ و
زړه مې غواړي د باطل سره په څنگ و
مونږه ټول يو ځايي ولاړ په نام او ننگ و
زړه مې غواړي اتفاق په پښتنو کښي

مهجور نيت لرم د داسې نېکې چارې
چې لارښود وي د عمل د نېغې لارې
چې رڼې شي پرې د غرونو پالې نارې
زړه مې غواړي يو شعور خپلو پردو کښي

««««»»»»»»

وختونه

کله کله مې ياد يږي تېر وختونه
بنه وختونه خو افسوس په شمېر وختونه

کله کله از مري هم گيدړان کړي
کله جوړ کړي د گيدړ نه شپړ وختونه

کله يو ساعت مخه شي د کالونو
کله جوړ د سترگو رپ شي ډېر وختونه

کله وخت د خوش حالو راشي مهجوره!
کله غواړي د وختونو خپر وختونه

««««»»»»»»

زه

گرځمه تل د لېونو غوندي زه
خپلو ته بښکارم د پردو غوندي زه

ستغود ژوند ته استقلال لرمه
د پښتونخوا د تورو غرو غوندي زه

کله فضا کښي اواره گرځمه
مهجورد چاد اسوبلو غوندي زه

«««««»»»»»

پوښتني

اے د موهومو پوښتنو بهيره
اے د دلسو زو اسو پلو بهيره
اے د ستومان انسانيت قافلې!
او اے د تورو تورو شپو بهيره
شپه د منزل به دې سبا کله شي؟

○

خه خوم لرې هم د لوگي؟ لوگيه
اے د لوانده غوندي لرگي لوگيه
لوگي لوگي به يې که وريخ به هم شي؟
اے د مظلوم د مات زرگي لوگيه
تاکښي به تندر او برېښنا کله شي؟

باچا بي تاجه د وطن ستره دے
 دا په خوارو زارو مين ستره دے
 راشئ اوگوي که رحم لرئ
 خولې خولې دي ټول کوهکن ستره دے
 مورد شیريني به رضا کله شي؟

دا چې دي بندي د سرکار له وېرې
 دا چې دي بندي د خونخوار له وېرې
 لره بنکاره شه نامعلومې نېټې!
 دا بندي خلې د استعمار له وېرې
 چې په خپل حق به دوي گویا کله شي

چې د مظلوم شي ورځې شپې بدلې
 چې د محکوم شي ورځې شپې بدلې
 چې پاس تر عرشه دې فریاد اورسي
 چې د قوم شي ورځې شپې بدلې
 مهجوره آه به دې رسا کله شي؟

««««»»»»»»

اوس مه راحه لاليه

نه يم خبر لاليه
د سترگورپ شو هغه ټول وختونه
چې حوصلي پېغلې وې
چې ارادې ځواني وې
نوي غوتي غورېدې
او ولولې ځواني وې
وخت و تنکې او ارمانونه تنکي
د زړه په کور کښې اوازې دې تا وې
نورې دنيا ته دروازې بندې وې

جوړې فقط وې ستا د پاره اشنا
استقبالي تنبې په سرو گلونو
نورې هر چا ته دروازي بندې وې
ته به راتلې په بخملينو لارو

○

اوس مه رآخه لاليه
چې بنديوان يمه زه
په زولنو د سامراجي نظام مې
لاسونه بند په بند تړلي دي نن
سترگې مې سرې دې شونې و چې گرځم
په چغو چغو مې ژړلي دي نن

○

اوس مه رآخه لاليه
هيڅ نه لرم خالي لاسونه گرځم
تورو تيار کښې مړ و اير و ته ناست يم
نو په دې حال کښې به اونه کره شم
چې د دې خپلې بېوسې په حال کښې
چې د دې خپلې غريبې په حال کښې
چې د دې خپلې مجبورې په حال کښې
تا هم بېوسه او مجبوره وينم

○
اوس مه راعه لاليه
دلته اوس ٲوله بي قدري پراته ده
دلته اوس ٲوله مجبوري پراته ده
چي تا مجبوره او بي قدره وينم
زما غبرت زما انا نه زغمي
اوس مه راعه لاليه
اوس مه راعه لاليه

««««»»»»

ٲانك كالج 1968م

د پربغل په تناظر کښي جنوبي وزيرستان ته

چې مې باز د فکر و الوت کوز له زمکې نه اسمان ته
د پربغل په څوکه ناست يم گورم گران وزيرستان ته
وينم هره خواته گورم پېونده، موسی، روښان ته
او دعاله خدایه غواړم سوال کومه زه سبحان ته

لويه خدایه په داسيمه داسې نر ژهې پېدا که
چې راغونډه په يووالي ارته بېرته پښتونخوا که

اے زما د زړگي سره اے له ځانه په ما گرانه
اے زما د ډېرو ښکلېو رواياتو نگهبانه
اے د کنډولپرو زمکې اے عجيبه کوهستانه
چې پربغل دې هماله د اے زما وزيرستانه

اے مسکنه د غاښانو اے مورچې د باتورانو
اے زما غېرتي خاورې اے ميراثه د نيکانو
چې پېرزويي په مونږ نه شي د يووالي وروولۍ هم

وي خفا په زړه دننه د پښتون په خوشحالي هم
نه وي خوښ چې د پښتون هم د سيالانو په سيالي هم
سمو و به دا بد بخته هم په توره په گولي هم

چې مې گرانې پښتونخوا ته پرې په بد نظر کاته شي
*، هغه سترگې شه لېچنې هغه کسي دې رانده شي،،

وختي ماتي په هر چا راځي خفا چې ورته نه شي
په ما گرانه ماته هغه وي چې مات ورته په زړه شي
داسې وخت به هم راځي چې به د خپلو خلقو ته شي
خدا مې دې نه کړي د تور مخيو سره هم چې ته سپره شي

له سرې هوا دې څار شم ستا قربان له سردرو شم
قرباني غواړي له خپلو هسې نه چې د پردو شم

لور په لور پکښې ويشتل چې ميان ښکارزن غرځني بزونه
زړه دردېرې مې چې وينم لغړ سري هغه غرونه
چرته ټول شو کاترې کاترې چرته وېشي ځنگلونه
په اور او سوځه که راغلل زمونږ حبيب ته پرمتهونه

نو اوس اے گرانه پرېغله شابه ته اتش فشان شه
شغلي او باسه دخلي نه په دې خلقو قهرمان شه
دا منم چې هغه خوار وو وړي تړي او نهرو و
دا منم چې نه کلا وه نه لونگی وه سر بېرو و
دا منم چې پېسې نه وې او نه دومره سره سپين زرو و
خو ساده باده ژوندون و د يو بل په غم خبر وو

چې جامه يې هم شړي، وه چې برستن يې هم شړي، وه
چې به خاړ تر ازادې شونو کفن يې هم شړي، وه

پوی په خوندد ازادې وو وینه گرمه په بدن کښې
وئیل داسې یو شهید د «تاراکی»، په زنکدن کښې
مونږه نه کوو د غېرو غلامي په خپل وطن کښې
دا دې پته وي انگرېزه ستارانې ته په لندن کښې

اے زما وزیرستانه ته د داسې خلقو کور يې
ستاله خاورو صدقه شم د زړه سرته د مهجوري يې

«««««»»»»»

*دا مصرعه د اجمل خټک صېب ده

جنوبي وزيرستان ته دعا او خواستونه

سوچ مي يوسي سمدستي ځمه له زمکې نه اسمان ته
د پرغل په څوکه کښېنم گورم گران وزيرستان ته
وينم هره خوا ته گورم پېونده ، موسی ، روښان ته
او دعا له خدايه غواړم سوال کومه زه سبحان ته

په دا سيمه کښې دې خدايه داسې نرژني پېدا شي
چې راوينې او بېدارې ولولي د پېونده شي

داسې نر چې په دا سيمه هر بد کار ترېنه ترسيري
هر دښمن د ازادۍ او هر مکار ترېنه ترسيري
لېونې د ازادۍ چې هوبڼيار ترېنه ترسيري
يو لمسه د پېونده چې استعمار ترېنه ترسيري

شي گمان مي د سکروټو په ظاهره مرو ايرو کښې
زه چې گرځم د غازيانو ږنگو پنگو هديرو کښې

وايم گران وزستان مي د پښتونه خالي نه دے
دا گلشن د ازادۍ مي د غنچونه خالي نه دے

استعمار ته دا وطن لا د خطرونه خالي نه دے
وايم کورد پبونده خود زلمونه خالي نه دے

هر دښمن چې مې دې سيمې ته په برندو سترگو گوري
مونږ ويسته شو هغه سترگې خبرداره دې بيا شوري

دا تش غرونه غرونه نه دي دلته پته يوه جذب ده
دا جذب ده د ازادۍ مې دنیکانو يوه ورثه ده
هره لاره استعمار ته چې پرې چې گڼه وږه ده
خو خو ځله د ظالم له دې ځای تللي جنازه ده

اوس دې نه گوري دې خوا ته هر په زړه خیرن ته وایم
خارښتيري چې پر بغل ته هر هغه پمن ته وایم

زه د گران وزیرستان تعلیم یافته وروڼو ته وایم
په بنائست د نورد علم بنائسته وروڼو ته وایم
زه د مینې محبت په واسطه وروڼو ته وایم
چې څه درد لري په زړه کښې زه هغه وروڼو ته وایم

چې د خپلې علاقې نه زما وروڼو بوستان جوړ کړئ
دلته امن امان جوړ کړئ دلته امن امان جوړ کړئ

خو مهجوره بنکله باغ وزيرستان هله کېدې شي
د دې سيمې د رنځونو بس درمان هله کېدې شي
دا د غرونو او سېدونکې بڼه انسان هله کېدې شي
زما وروڼو دلته امن و امان هله کېدې شي

چې دگران وزيرستان مې هر بچې تعليم يافته شي
هر بوډا تعليم يافته شي هر ځلمې تعليم يافته شي

«««««»»»»»

يادگېرنه: ما دا دوه نظمو نه د وزيرستان د موجوده حالت نه ډېر کالونه
وړاندې ليکلي دي- ځکه د وزيرستان د اوسني حالت نه مختلف پس
منظر کېښي ليدې شي- دې کېښې د ځينو بندونو ټکي هم يو رنگ دي-
هغه وخت به دا د بزو، مېرو، او غواگانو غلې کېدې- او ډېرو بدمعاشانو
په دې خلقو نه ډاټسن گادي بوتلل- او اوبه يې تښتول- د ويونکي دي دا
نظمو نه د هغه وخت په تناظر کېښې گوی، و وائی-
يادگېرنه: دا دواړه نظمو نه ما په کال 1997م کېښې په ډي ائي خان کېښې
د فقير ايبې په کانفرانس کېښې وار په وار وئيلي وو-

د ازادۍ په ورځ

د خوارلسم اگست د نمر د راخټو نه مخکښې
سحر وختي له کلي اووتم بېديا ته لارم
د ښکلې نمر د ازادۍ د مبارکې ورځې
د پلوشو په استقبال گوشه يو خوا ته لارم

بهر له کلي نه خوډ پر له کلي لري هم نه
په يوه جونگره مې په لاره کښې نظر لگېدو
ناسته په وره کښې د جونگرې مې بوډۍ اوليده
ماته ملا سپين يې د وړۍ په شانې سر لگېدو

دې هم کتل په نمر خاته خو چې يې زه اوليدم
ويې د اگست خو زويه نن ده خوارلسمه کنه
د نن سحر د گران وطن د ازادۍ سحر د
ما وې چې هو گرانې ابۍ دا خو منمه کنه

داراته وايه چې دا ته دلته تنها ولې يې
جدا له خلقو نه پراته ته په بېديا ولې يې

چې رېږدونکې لاس دې اونيسي او پاڅوي دې
داسې څوک شته که ناته ناسته ماته ملا ولې ئه

ابى يؤ سوړ اسوبلې اوکړو ويې چې هو بچيه
زه تنهانۀ يم زما ډېر بنکلې يؤ ځوان بچۀ و
د هگران وطن د ازادۍ جنگ ته مې اولېرلو
لا خوراغلۀ نۀ دۀ مۀ مرد مېدان بچۀ وو

خو داسې اورمه له خلقو چې شهيد شو هغه
زما پتنگ کړو ځان ستي د ازادۍ په شمع
وائي چې مړه شي نو هغه په دنيا بيانه رائي
ورکړۀ سر زما بچي د ازادۍ په شمع

خونادا ټول دې په غلطه شهيدان خونۀ مري
د ازادۍ په شمع سوي پتنگان خونۀ مري
نن خوار لسمه د اگست ده زۀ کمځۍ غوروم
د ازادۍ جنگ ته وتلي باتوران خونۀ مري

زما يقين د م چي راځي به نن سبا به راځي
د ازادي بپرغ په لاس کښي په گدا به راځي
نن څوارلسمه د اگست ده په خدا به راځي
نن به راځي نن به راځي او خامخا به راځي

نوراشي وروڼو چي لږ سوچ او کړو او فکر وکړو
د ازادي په ورځ به ډبري خوشحالي هم کوو
خوڅه خو به خيال د مور او پلار د شهيدانو ساتو
څه خو به خيال د تنگيالي د دې ابي هم کوو

د گران وطن د ازادي خو ډبر کالونه او شو
خولا خولاري د زامنو گوري بوري ميندي
په انتظار د خپل شهيد دا يوه ابي هم نه ده
مهجوره وي به گران وطن کښي داسي نوري ميندي

««««»»»»»»

يادگېرنه: ما د نظم په څوارلسم اگست کال 1964 م کښي ليکلې ؤ- چي
زه په گورنمت مډل اسکول کړمه کښي د اتم ټولگي طالب علم ووم- او د
ازادي د باتورانو ډبري ميندي ژوندی وي- د دې نظم معيار د اتم ټولگي
د يو هلک د ليک په تناظر کښي وگوري-

بلنه

اے خوارانو غريبانو راشئ راشئ
اے بي کسو مظلومانو راشئ راشئ

چي ماني د استبداد کړو دپي وپي
رانسکورې چي بنگلي کړو لوړې لوړې
ورته اور کړو چي تري پورته شي لوخړې
چي بنگلي شي د خانانو خړې پړې

اے خوارانو غريبانو راشئ راشئ
اے بي کسو مظلومان راشئ راشئ

نن دخپلو عشرتونو حساب ورکړئ
نن دخپلو دولتونو حساب ورکړئ
د مزو او د خوندونو حساب ورکړئ
د دې لويو محلونو حساب ورکړئ
اے خانانو نوابانو راشئ راشئ

نن قيمت د خپلو تويو خولو غواړي
نه شرميږي له هيچا نه چاته ژاړي
حق بي حقه مو حقونه چې څوک داړي
ورپسې شئ راشئ ټول لکه غوباړي
خړو پړو مزدورانو راشئ راشئ

ولې غلي د غريب په بد حالۍ يې
ولې خوښ په دابې خونده زندگۍ يې
د اسلام په تله خامخا تلۍ يې
حق ته حق وائي ښکاره بيانوي يې
امامانو خطيبانو راشئ راشئ

د سرو شونډو له شرابو لاس په سر شئ
له تيارو د تورو زلفو رابهر شئ
کار په تشه وېنا نه کيږي خبر شئ
عمل وکړئ د غريب په چارو ورشئ
شاعرانو اديبانو راشئ راشئ

ترینہ کار د تورو واخلی۔ خیردار شی
بند ترلی مخامخ د استعمار شی
تول پہ نېغہ لاره واپوئی پہ لار شی
خالی مه کبېنئ اختہ د قام پہ کار شی
د وطن قلمکارانو راشی راشی

تول به خار په ننگ غېرت او په پښتو شو
دا پرې جنبې به پرېږدو تول به یو شو
که یو نه شو نو دا تول به هم یو خو شو
په دریاب د بې ننگی کبې به لاهو شو
زما ورونو عزیزانو راشی راشی

««««»»»»»»

راشه

راشه چې باغ د زندگۍ ته بهارونه راشي
راشه چې غاړې د ځوانۍ ته دې هارونه راشي
راشه چې تورې تيارې شپې د جدایۍ شي ختمې
راشه چې ختمې بې کارۍ شي او کارونه راشي

کور د زړه وړان د مړنا نشته مړې ايرې دي اشنا
د هجران شپې ډېرې اوږدې ډېرې سپېرې دي اشنا
زړه د ماشوم غوندې ژړيږي سترگې سرې دي اشنا
زرکړه رايه چې مې زړگي ته قرارونه راشي
د يو عاشق د گرمو گرمو اسوبلو په خاطر

د يؤ مين د جدايي نه د گيلو په خاطر
پورته کره جام دې د دیدن د مېلمانو په خاطر
چې د خندا د عاشقانو هم وارونه راشي

دا بې قيمته چې دي نن د غريبانو خولې
دلته بې قدره دي زما د مزدورانو خولې
خواره خواری کښې مې بهيرې د خوارانو خولې
وخته رآه چې په بادارو يې پورونه راشي

چې بده ورځ شي د پښتون په دښمنانو باندې
چې زنکدن شي د پښتون په بد خواهانو باندې
چې ورځ د عيد شي په خوارانو غريبانو باندې
پرې خوشحالی دلی دلی او انبارونه راشي

زړې قيصې چې د لېلی او د مجنون تازه شي
خوند د وصال سره غمونه د بيلتون تازه شي
چې ولولې د عاشقانو د ژوندون تازه شي
بيا منصورانو ته د مينې چې دارونه راشي

راپک

يوه ورځ د اوږي په غرمه کبني په سکني غرمه کبني
کورت ته راتلمه وم راوړم مجبوري غرمه کبني
د اور لمبه وه لگېده په مخ سيلی غرمه کبني
خولي خولي وي خوتکېدلې ککري غرمه کبني

چې په جنډوله اودرېدو بس د پاتک په خوا کبني
ولاړ په نمرؤ زمونږ بس سره راپک په خوا کبني

گرمی اخستې ؤ خولي ؤ سيلېدلو سره
بس ته راوختو د بس د اودرېدلو سره
او مونږ سوارلی چې په سیتونو سمېدلو سره
دے ؤ ولاړ چيرې جامې يو څو کمبلو سره

وي چې سخيانو ته د خبروي ستري مه شئ ورونو
هر څه دي ستاسو کره ډېروي ستري مه شئ ورونو

څوک يوه روپۍ او څوک انه او څوک پېسه ورکوي
هر سره ده ته بس د پاره د الله ورکوي

خوک او ازي ورته د معاف که معاف اي تره ورکوي
خوک ورته وائي لاره پر پرېده خوک ديکه ورکوي

زه په سیت ناست يم د قدرت په قدرتونو کښې غرق
دا د نصیب رنگارنگي ته په سوچونو کښې غرق

وايم چې دغه وږمې ترېمې خوان به ورور وي د چا
وايم چې ده کره به ناسته لور او خور وي د چا
دا غریبي ده به هم چرته پېغور وي د چا
خدایه ده په غریبي کښې به قصور وي د چا

د پلار نیکه ځینې که خدایه خوک خانان کېدې شي
نو دا خولې خولې راپک هم راپا خان کېدې شي

په بدرگه په چا د چا سره توپک گرځوي
په هله ځله هر بوډا، ځلمې هلک گرځوي
چې وي ماږه نو بیا ماږغه پاس په فلک گرځوي
چې شي خالي نو کور په کور خپته راپک گرځوي

په هر موټر هره لاری کښې ما او تاته گوري
د ازلي برخې په تمه د هر چا ته گوري

خوک وي خانان د چا په برخه مزدوري وي د چا
د بل په مخکښې لاس نيول به مجبوري وي د چا
لکه راپک ورپسې منډې ضروري وي د چا
په زر جېبونو کښې تقسيم خدايه روزي وي د چا

د چا خدا خان پورې نه غواړي قسم د وروره
مهجوره! زړه لري د غوښې بنيادم د وروره

«««««»»»»»

يادگېر نه: راپک زمونږ د علاقې يو ملنگ او غريب سره د دې به اکثر
هره ورځ جنډوله ته راتلو - اول به يې په بس او لاری کښې ناستو خلقو ته
ستړي مه شي او کړل - او بيا به يې او وئيل چې سخيانو ته دې خبر وي - د
ملنگ برخه او کړی - وائي چې په غوا کښې که پي نه وي هم خود
»بورکي،، ورته هيله وي - ما دا نظم د دغه ملنگ راپک په نوم ليکلې
د -

زخمي گوته

دا نن قيصه چې زه ليکمه حقيقت ليکمه
د يو غريب نوکر د خوږ گوتي حالت ليکمه

ده زخمي کړې خپله گوته د سبزي سره ده
نور و ته بيا هم جوړوي دى ترکاري لگيا د
جوړه يې کړې بڼه دخپلې غريبي سره ده
څنگه چې دى خود ژوند ورځې تېروي لگيا د
خه نا اشنا يې دغه گوته د پټي سره ده
ځکه بې غمه ترې سرې وينې تويوي لگيا د
جوړې په زړه کښې خه بدل له دې سماجه اخلي
ځکه هر خه په خپلو سرو وينو لري لگيا د

څوک به مې گرم بولي خو ستا په دې سرو وينو قسم
چې زه دا هر خه چې ليکم د زړه له کومي ليکم

وايم چې څوک به ستا په وينو کړي دوې اوبنکې توپي
 وايم چې څوک به د عبرت پکښې څه مومي ليکم
 وايم خولو سره به خورو چې د غريب خولې دي
 خپر د مړوتی، که څه بهي خونده څه بد رنگه وخورو
 خواخرمونږ هم انسانان يو اے د زړه سلطانہ
 ستا په سرو وينو باندي سره چپاتي څنگه وخورو

زه سوچ کومه چې مهجوره! په دا گران وطن کښې
 وي به ټيکلې نن د ډېرو مزدورانو گوتې
 سلطانه ډېر دي ستا ملگري چې بهي چروته نه شي
 په وينو سرې به وي د ډېرو سلطانانو گوتې

«««««»»»»»

يادگېرنه: زمونږ يو لنگري ؤ- هغه د سبزي سره خپله گوته غوڅه کړې وه
 -د ده نوم «سلطان»، ؤ- ما دا نظم ده د زخمي گوتې تراثر لاندې
 ليکله دے-

خوک دے؟

ژونده! ستا دکشمکش پہ مرحلو کبئی
پہ اوردو لارو روانو قافلو کبئی
چئی آہ نہء کوی او پبئی ابلئی روان دے
د منزل پہ اسره درومی پہ ازغو کبئی
د غیرت همت نه دک دا سرے خوک دے؟

د آرام پہ بنا پیریو مین نہء دے
د نشو پہ اور انگار لوغرن نہء دے
چئی یی بار د بل غمونه هم پہ سر دی
چئی پہ وچه زمکه بار د وطن نہء دے
د خولو پہ سمندر کبئی مھے خوک دے؟

امارت دے منتظر د چا خولو ته؟
رہا ورخ گوری د چا و تورو شیپو ته؟

هغه څوک د مې چې يې پرورې په قسمت دي؟
هغه څوک دی چې داني يې کړې ترپه ته
د وطن په شنو فصلونو ږلي څوک د مې؟

زه مهجور يم خبر له خپل قانونه
د خوږې لېلې خبر يم له مجنونه
د ریا په جامو کله نه تېروزم
راته نه به بنایې نخبې له پښتونه
ماته مه وايه چې خپل او پرد مې څوک د مې

«««««»»»»»

يادگېر نه: زما دا نظم په روزنامه شهباز سمټبر کال 1970م کې چاپ
شوه و-

د کاروان منځي په سر

روان موټر کښي د کاروان منځي په سر و مه زه
رو غوندي ماته مې زرگي لکه د چا ووئيل
»وکره عظمت ته د وطن د مزدورانو سلام،
خولي خولي شومه ملگري ته مې دا ووئيل

ته د تک تور هوار سرک خوندونه اخله دورمه
ما دلته پرېرېده چې د چا تويي خولي اوگورم
»په اسوبلو د چا تناکي زه تبل غوارم
زه به د چا د لاس پتو کي دلته پرې اوگورم،

چې د کاروان منځي په کلکه او بېره سینه
د تور بنامار غوندي تاویري راتاویري غوندي
د دې سرک په غاړه ناست یمه سوچونه کوم
خواری خواری د غریبانو رایادیري غوندي

وايم چې دلته چې تپريږي د موټر مالکه درته د چاټيکلې گوتي هم ياديږي کله؟ دلته وزگار شو سرک جوړ شو خو نه د غريب د چرته بل خايي کښي به لگيا وي وزگار يږي کله

چې په کلک غره کښي ستا موټر لاري ته لار جوړوي وايه اشناد فرهادي همت خښتن څوک د؟ هوار سرک چې پرې تک تور او هم صفا جوړ شو په دې تودو تارکولو سو لوعرن څوک د؟

وايه چې لارو پياده ستره ستومان و کورته ستا عېش کدو ته يې لنډ کړه اسان کړه منزل ټيکلې گوتي او ملاماته ټوله ورځ و لگيا د ټولې ورځ د محنت دې څومره ورکړو بدل؟ بس دومره څه چې وږي تږي او نهر بچي يې ډوډۍ دي و وختي خو او مومي او نه وي د بل نو دا غريب به وي لگيا سبابه بيارادرومي وي به لگيا او جوړوي به دې شاندار محل اوس راته وايه چې په حال د دې غريب اوليکم

د ليوني په مرگ

خلقو لږ ما خو هم خبر کړې. دا غوغا د خه ده
ماته هم ووايي قيصه دانن سباد خه ده
خه د حسرت او خه د غم ډکه فضا د خه ده
ماته هم وايي زړه مې چوي دا ژړا د خه ده

دا خوک چې کلي ته او خوک و هديرې ته غغلي
بنکاري خوداسې خوک مړ شو د مې زمونږ د کلي

دومره پوهېږم چې د کلي خوک سره مړ شو
يا به هلک ويا بوډا او يا زلمه مړ شو
د چا عزيز و د چا خپل د چا پرد مړ شو
خودا ماشوم وايي د کلي لېون مړ شو

سترگې مې سرې دي ژروي مې نن پردي غمونه
وايي رښتيا د لېونو وي لېوني غمونه

خدايگو که نن زمونږ د کلي مشر خان مړ مې
هغه چې خان بولي د کلي نگهبان مړ مې

هغه مالک زمونږ د گټې او تاوان مړو
هغه څښتن د بڼې حجرې او لوے مکان مړو

نو مابه نه ؤ دا دومره په مرگي ژرلي
خومره چې نن مې دي په مرگ د لېوني ژرلي

ته چې کاواکه بې خبره په کوڅو گرځېدې
په رڼا ورځ هم گرځېدې په تورو شپو گرځېدې
په سر سرتوره گرځېدې په ابلو پښو گرځېدې
خوچې ژوند ؤ وې واک دې خپل ووبې جامو گرځېدې

اوس يې مړ شوے نو په خوښه د ژوندو کښې به ځي
اوس تورو خاورو ته چې ځي سپينو جامو کښې به ځي

د هر ماشوم د لاسه کاني تا په سر زغملې
تا د ځوانانو گزارونه په تهر زغملې
تا د هر چا د لاسه هر څه لکه نر زغملې
مرهم د مالگې دي د تا پرهر پرهر زغملې

نن ليوڼيه ځکه ټول راغونډومه کلے
ستا په مرگي په چغو چغو ژرومه کلے

تانه پوښتنه چا ونه کړه چې په زړه دې څه دي
 څوک پوهه نه شو په هغه هم چې په خله دې څه دي
 هرچاته بد وي چا ونه کتل چې بڼه دې څه دي
 لېونی سترگې دې څه وایې په بانه دې څه دي

لاړې زمونږ د دنیا گۍ نه گیله من لاړې ته
 غمجن د ځکه واره کله چې غمجن لاړې ته

تا پورې چا به چې څه توبه مسخره کوله
 تا به ځواب کښې معمولي شانتي گیله کوله
 یا به چې چا درته څه سپکه او سپره کوله
 تا به په خپله هم خبره دهغه کوله

خوار نه شي تاته جوړې مونږه خندي بنکارېدو
 لېونې نه وي درته مونږه لیوني بنکارېدو

خوار نه شي ستا جوړې زمونږه دنیا خوښه نه وه
 مونږ لېونې گنلې ستا خورښتیا خوښه نه وه
 د خوار غریب دې بې اثره ژړا خوښه نه وه
 د دنیا دارو دې مستي او خدا خوښه نه وه

نو تانه ځان ته اميري نه غريبي خوښه کړه
تا زندگي په هوښياري د لېوني خوښه کړه

مهجوره درومي په څه شان د شاه زلمي جنازه
ځي هديرې ته عجيبه غوندي شاهي جنازه
نه ايساريزې چرته هم په لاره ځي جنازه
نن په اوږو د عقل ځي د لېوني جنازه

د زندگي ستغي سپرې يې لکه خوب تېرې کړې
بني په مزه يې ورځې شپې د لېونتوب تېرې کړې

«««««»»»»»

يادگېرته: زمونږ په کلي کښي يو لېونې ؤ- هغه په کال 1974م کښي په
حق ورسېدو- هسي خو ډېر خلق مري او پېدا کيږي خو د ځينو خلقو
مرگ د سړي څه داسي احساسات راولړوي چې درک يې هغه ته خپله
هم نه لگي- ما دا مرثيه يا نظم د څه داسي احساساتو لاندې ليکلې دے
ځکه چې لېونې زما څه ترېور عزيزنه ؤ- خو لېونې ؤ او زمونږ د کلي ؤ-
دغه وخت زه هائي اسکول وانه کښي ووم-

د خان جبل

ټي وي هم ستا مخامخ د د درته ا م سي لگېدلې
که په سور اور کښې سوځېږي غريب ا م سي څه ليدلې
پوليس گپ در سره ولي خانه دغه ستا ريمانده د م
خو بيا هم د جبل نه تللو دې تا هر وختې ډيمانده د م
ستا په جبل کښې اوسېدل خو يقيني چې ډپر اسان دي
ستا په جبل کښې خو راحت د م خوشحالي ده سهولت د م
که رښتيا راباندې وايي ستا خو جبل نه د م جنت د م
ستا په جبل کښې اوسېدل خو يقيني چې ډپر اسان دي
حال دهغو خلقو گوره چې التايي او بزان دي

داسې جبل کښې دې تېر کړم کاش چې ټول عمر مه جوړ و م
دغه جبل سره د ټولو سهولياتو زما کور و م

«««««»»»»»

غمجن اختر

سحروختي چې خوشحالي دلي دلي راغلي
چې رپوي سري لويتهې هغه سيلی راغلي
بنکليو جامو کښې شو ارمان د هر ماشوم ترسره
سرپه سندرو دي د چم گاونډ جيني راغلي
فضا خوشبويه چاپر چل شو سندريزه غوندي
د خوشحالي دکې لمحې د زندگي راغلي
د خونده دک د خوندي او بختور سحر د
د هري خوانه د اختر مبارکي راغلي

دا د جذبو د خوشحالي او سرمستو اختر د
خو که رښتيا وایمه دا بس د هغو اختر د

د چا چې شپې ورځې بدلې رابدلې نه دي
د چا چې کور د قسما قسم خورا کونو دک د

چې په تندي يې پرځې پرځې خولې نه را درومي
 د چا چې ژوند د عشرتونو راحتونو ډک د دے
 بايد هغه دې نن لاسونه په نکر يزو سره کړي
 د چا چې کور د بې غمۍ سپين مړوندونو ډک د دے
 هغه خو ژاري که اختر د خنداگانو ورځ ده
 په غم لرلے د چا ژوند چې له غمونو ډک د دے

زړه چې غمجن وي د خوشۍ په نن سحر کښې څه دي
 څه شو که نوم يې د اختر د دے په اختر کښې څه دي

نن زما ورونه بنديوان دي په پردي وطن کښې
 زه خبر نه يم چې د دويي به دا اختر څنگه وي
 خو سوچ کوم چې اخر دويي هم انسانان دي ربه
 دوي هم پوهيږي چې به دلته نن سحر څنگه وي
 سر په زنگون به څوک په خيال کښې محبوبه يادوي
 او څوک به ژاري چې زما به نن تېر څنگه وي
 دوي په اختر هم اغوسته نه شي نن نوې جامې
 سوچ به کوي چې به نن حکم د افسر څنگه وي

زه هم سپره يم د اختر په ورځ ژړا کومه
د چاپه ياد کښي دا عبثه مشغولا کومه
اختر خونوم د خوشحالو د خوهغوته نه د
خوک چي د بد نصيب د لاسه په بد حال پراته دي
خوک چي د يوې يوې آنې خبر غواړي په نوم د الله

په خاورو خريي لاس نيولي کوي سوال پراته دي
د چا د ژوند ملگري لارل همپشه د پاره
د چا کورونه شوتالا واله کنگال پراته دي
د سياست د لاسه کوندي د چا خوندي لونه
او د چا ورونه ترمي ترمي په بنگال پراته دي

مهجوره شه؟ که تش به نوم په ټول وطن اختر د
د ژړا دک په غم لرلي او غمجن اختر د

««««»»»»»»

يادگېرنه: ما دا نظم د بنگله دېش د بېلېدو په وخت ليکله و کله چي
زمونږ نوي زره (90000) فوځ د هندوستان په بېلا بېلو کمپونو کښي د
جنگي قبيانو ژوند تېر و.

يو شاعر ملگري ته وصيت

که بيمار یم لږ مې خيال په ماه و سال که
د اويا کالونو تېر شومه ته خيال که
زه د مني زيړه پانه یم د ونې
چې در پر بوزم خاور به مې پائمال که
لکه ډېره بکلې پانه د سيمرغ
د يادونو په کتاب کښې مې سنبال که
د حالاتو له سيلۍ مې مرقد ژغوره
هسې نه چې خاوره يوسي ما کنگال که
د شعرونو مقبره کښې زمما قبر
درنه ورک نه شي زيارت يې کال په کال که
که دې وس ورسېد جوړ ترينه کتاب که
ورک شعرونه راپېدا مې له عيال که
دغه کار ته تر مودې مودې مه گوره

بغاوت

وخته چي بيا دې ورځي شپي ځوريري
وينم او وايمه چي نبي ځوريري
ستا په تندي اي كائنا ته گورم
عن چي وري وري ذري ځوريري
دي وينو څنگونكي از مري ته زما
هم د حالاتو ارادي ځوريري
خبر د ځو توان د دي ليدونه لرم
چي حيا ناکي پښتنې ځوريري
خدايه آلپچي فولادي غواړمه
چي يې مړوند ته زولني ځوريري

د وخت ظالمه ډپر منت دې کوم
بس که بس نور مې په گسو مۀ وهه
ډپر او شو ډپر اے سامراجي ظالمه
نور مې کاروان د تلوسو مۀ وهه
دا وينې زوې د غريب دي غټه
دا شراب گوره په کاسو مۀ وهه
د زور گېري نشه کښي مست سړيه
بس دے نور حق د پښتنو مۀ وهه

نۀ مني؟ بنۀ ده نو اوس خپله گوره
اوس د اوچتو بنگلو درز ته ټينگ شه
منت زاري تۀ د هيچا نۀ مني
اوس د پښتون د ټوپک ډز ته ټينگ شه
مه جوره! اوس دې زغمي وار د پښتون
راغلي مېدان ته اوس دا گز ته ټينگ شه

«««««»»»»»

يادگېرنه: ما دا نظم هغه وخت ليکله ، کله چې بهتو صېب د هغه وخت
صوبه سرحد (پښتونخوا) او بلوچستان حکومتونه مات کړل.

د پرېغل د خوکی بازه

د غلیم د ارادو د زرکو شلې کړه وزرې
شابه بیا په مخه واخله دغه شنی سپینی کونترې
د حالاتو ګډ وډي ته دهوا مخالف زور ته
چې زړه وانه چوې ګوره ته الوت کړه لرې لرې
بیا په زور دې وزرو یو فضا کړه ځان سازه
د پرېغل د خوکی بازه

نا خبرې د حملې نه سپل سپل شنی ډبرې ګرځي
وزر جوړ کړه یو ګزار ته چې یو یو شي ډبرې ګرځي
غړی چګې دې نیولې مردار خورو په مردارو
زلزله یې په دنیا شه تپوسان بې ویرې ګرځي
ته باچای یې د مارغانو اراده وکړه درازه
د پرېغل د خوکی بازه

ته بې خوفه بې خطر ه د پرېغل نه تر شواله
 د خواني په طاقت گرځه د جنوب نه تر شماله
 استعمار د زمري هم کره هوسی ته بې مجاله
 هر غرور هره مستي هم چې د شپږ اوځي له خياله
 ستا نر غوندي اواز د زور اور له هر اوازه
 د پرېغل د خـ وکي بـ ازه

ستا پنجې دي زما خوښې نوم دي هم د په ما گران
 له خوښي نه په خدا شم ته چې گرځي په اسمان
 د بدې ته دي چېران يم بې وقعته کړي مارغان
 يو وخت داسې و چې وو ستا هر صفت د مسلمان
 خو افسوس چې هغه لارل نا خبر يو مونږ له رازه
 د پرېغل د خـ وکي بـ ازه

ستا گزار چې تندرېز د په دنيا د شنو کونټرو
 و تسخير د کائنات د صحابه رض نيت بې وزرو
 تمنا د شهادت ته ضرورت نه وي د زغرو
 شهبازي گزار ته نه وي وخت د چغو د خبرو

ناخبر و ابو جهل هم له مغوذرض او له معاذه رض
د پرېغلل د څوکي بـازـه

په محل کښي مناسب نه دي ستا خالي او ستا خلي
د پرېه بد ښکاري مانو کښي بازه ستا د خالي خلي
أَشْدَاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ يَاسْت
بِأَنَافِتٍ مِّنْ دُونِهَا لِيَدْلُوَ عَلَيْهَا صُنْفَرًا
د مرحوم امت صفت د ټاکنښي اوس هم ترو تازه
د پرېغلل د څوکي بـازـه

تاته اوس هم شابه ياده شهبازي د پلار نيکه ده
های افسوس زموږ نه هېره نن ماضي د پلار نيکه ده
زندگي مو کله ياده حجازي د پلار نيکه ده
تاته ياده په بڼه ډول زندگي د پلار نيکه ده
ته د وخت د تېرېدو نه ځکه گرځي بي نيازه
د پرېغلل د څوکي بـازـه

ژاړم ځکه نشاني د تېر امت وينم په تا کښي
د بخښلو او وژلو وو خو يونه په هر چا کښي

ته یو نخبه د مرحوم امت یې پاتې په دنیا کښې
 ستا جرات ستا حوصله ده په امت د مصطفیٰ کښې
 ستا په شان په هر باطل به وه حمله د دوي ممتازه
 د پرېغلول د څوکي بـازـه

ستا په زور کښې د وزرو عجیبه شان زور گيري ده
 په پنجه کښې چې ستا راشي دايې نخبه دمرگي ده
 ستا صفت خپبر شکن د ځ ستا حمله هم جېدري ده
 د مارغانو په سومنات دې اراده د غزنوي ده
 د مهجور د زرگي سره د محمود د زړه اياز
 د پرېغلول د څوکي بـازـه

««««»»»»

يو شعر

ا ځ شپونکيه د شنو غرونو ستا شپېلي کښې زندگي ده
 اسويله پکښې غريزې اسويله ستا د زرگي ده

پښتون ته

اے بهادره غېرتي پښتونه
اے ننګيالیه سرحدی پښتونه
اے د اسلام او د پښتو خاونده
چې يې شېدا په ازادي پښتونه

زړه خو مې غواړي چې دې وستایمه
خو دا لفظونه به له کومه غواړم
پښتونه ځوانه که د پلار غوندې شوې
نو ستا په پلار پسې به ونه ژاړم

پښتونه ځوانه ځواني ښکلې لري
چې خفه نه شي څو عېبونه هم شته
منم چې ژبه خود پلار وایي ته

د پلار دې نور خو میراثونه هم شته
د پلار شپې هم درته پاتې خوده
گوره چې هلته پتلونونه هم شته؟

پښتونه ځوانه ابدالي څوک و
تاته معلوم دے تنگیالے پښتون و
خه لري ياد شېرشاه سوري څوک و
هو هو خبري يې بريالے پښتون و
وروره خوشحال د اکوړي څوک و
افرین پوی يې تور يالے پښتون و
پښتونه ځوانه گوره پر نه شې ته
د زمري زويه چې گيدر نه شې ته

ځان ته دنيا چې کوم چرانه نه کړي
دا بې همته به پښتون څنگه وي
خپله لېلی چې له سر گرانه نه کړي
داسې عاشق رښتیا مجنون څنگه وي
چې د غلیم خونه پرې وړانه نه کړي
اثر د هسې ځيگر خون څنگه وي

چې صدقه خپل زر له ځانه نه کړي
دغه قارون د بل قارون څنگه وي

پښتونه ځوانه پي د مور يادوه
آ غبرتي شوده خو تا څښکلي دي
انجام يې څه شو هغه نور يادوه
کوم چې اوده له دې دنيا تللي دي
ته دنیکا نو هغه شور يادوه
چې له دنيا په شور د چا تللي دي
چا کره اباده غبر اباده دنيا
خو هائے افسوس چې نن د چا ده دنيا
زه چې شم ځوان نو ابياري به دې کړم
د پښتون خاورې دا لوظونه کوم
کوشش بيا بيا د ابادی به دې کړم
لوظ کوم څو قسمونه کوم

د حيا دارو په حيا مې قسم
د وفا دارو په وفا مې قسم
د عاشقانو په ژړا مې قسم

د حسینانو په ادا مې قسم
د چگو غرونو په هوا مې قسم
او د شنو ونو په نخا مې قسم
د سرو گلونو په گډا مې قسم
د بلبلانو په غوغا مې قسم
د خوشحالو په شنه خدا مې قسم
او په موسم د پر بغل خوا مې قسم
په انتظار د چا د چا مې قسم
او د بیلتون په ورځ رڼا مې قسم
په کار نامو د پېوندا مې قسم
په سیاست د شهزادا مې قسم
په دغه خپل بېگا سبا مې قسم
د ازادی په ابتدا مې قسم

په بې وسلې کرې غزا مې قسم
او دایمان په ولولا مې قسم

چې لا تر اوسه امزریان پکښې شته
چې لا تر اوسه مومنان پکښې شته

چې لا تر اوسه مېرنيان پکښې شته
 چې لا تر اوسه تور زنان پکښې شته
 دا په مونږ ځوانه لکه ځان خاوره
 زموږ د خپل پښتونستان خاوره

په دا قسم که دروغ ژن ومه زه
 پښتونه ځوانه بيا به وژن ومه زه
 که په ریا سره غمجن ومه زه
 بيا به په خوم خصلت پمن ومه زه
 اوس يم حېران کومه قيصه اوليکم
 زه ستا صفت که مرثيه اوليکم

«««««»»»»»

يادگېرنه دا نظم ما په کال 1964م کښې ليکلې ؤ- چې زه د اتم جماعت
 طالب علم ووم- دغه څه خاص معياري نظم خونه دې خوزه يې بغيرد
 څه اصلاح او کمي بېشي نقل کوم- په دې خيال چې لوستونکو ته هم د
 اتم ټولگي ډېر هلک شاعر اندازه اوشي- او ماته هم د خپلې ډېرې لرې
 ماضي څه يادگېرنه اوشي-

قطعات

د سياست د پېچ و تاو په مينځ کښي
 خبره ورځ په ورځ جنجال ته درومي
 د جمهوريت د ناوې تره خفه د م
 د اقتدار ډولي بنگال ته درومي

جمرو د کال 1970م

«««««»»»»»

هره ورځ دې چې په نوي رنگ کښي وينم
 ستا د حسن ورځ په ورځ موسم بدليري
 گل چې کومه جامه واغوندي خو گل وي
 خوند کوي چې هر سحر شبنم بدليري

جمرو د کال 1970م

«««««»»»»»

چې تا ووينم اشنا نو سوچ مې يوسي
 خومره بنکلي دې د سترگو دا باڼه دي
 ته خويي زما په زړه کښي خوتۀ وايه
 بنکليه ياره چې دې تا په زړه کښي څه دي

جمرو د کال 1970م

«««««»»»»»

چې دې په زړه باندي داغونه را کړل
 بيا دې رتليي ځوابونه را کړل
 غلے سرے يم په خله نه وایمه
 گني تا څومره تکليفونه را کړل

مډل اسکول کر مه کال 1964م جماعت هشتم

««««««»»»»»

عشق مي رښتونے دے دعویٰ کومه
 که سر بدل دیو دیدار غواړي
 خود ا قیصه خوراته گرانه شوه اوس
 چې د خان لور ده مو تر کار غواړي

مډل اسکول کر مه کال 1964م جماعت هشتم

««««««»»»»»

چې پښتو د کلیوالو په شان نه کړي
 بيا پښتون چې ځان ته اونه وائي گوره
 د ترليي مي د کمخو سره سم نه دي
 ستا دا ښکته لېدلې بربت تر بوره

مډل اسکول کر مه کال 1964م جماعت هشتم

««««««»»»»»

اشنا چې نه منې زما خبرې
 بنه ده نو خوښې مې دي ستا خبرې
 خدايېگو اشنا چې خه خبره خوده
 چا درته کړې دي نن بيا خبرې

«««««»»»»»

هيڅ يې هم قدر د جمهور نه کوي
 مستر بهتو د کړسۍ وپش غواړي
 د جمهوري گتې اميد يې نشته
 ځکه مجيب اوس بنگله دپش غواړي

«««««»»»»»

سياست په عاشقۍ کښې هم شروع شو
 مساوي تقسيم د بنکليو هم پکار دے
 څوک ساړه ساړه اهو نه کوي بيا هم؛
 يو نيم کس د ټولو بنکليو جاگير دار شي

«««««»»»»»

گرځي مي تل په زړه کبني شه غواړي
 هن اشنا در واخله زړه که زړه غواړي
 دا به له ما هېڅکله پوره نه شي
 ته تنکي زلمي په وينو سره غواړي

«««««»»»»»

پلار ته دي وايه چې انکار اونکړي
 پښتون زلمه يممه زه مړي کوم
 خوزه هغه پښتون هم نه يممه چې؛
 په سرو منگلو په تا پړي کوم

«««««»»»»»

چې پښتونخوا په وينو رنگ شوه ما شه ونه ليکل
 کوڅه کوڅه کبني مېله رنگ شوه ما شه ونه ليکل
 ما وي دځان سره به ټوله پښتونخوا ژروم
 خو دقلم څوکه مي زنگ شوه ما شه اوننه ليکل

«««««»»»»»

ز مونږ خبره به وي بله بله
 خوتري دنيا جوړوي بله بله
 زما يوه بس ده هغه نور دي اشنا
 چي هره ورځ خوښوي بله بله

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

ما ورته وپل چي ښه د کار خلق دي
 د ښه کردار د ښه گفتار خلق دي
 جانان مي رو غوندي په غوږ کبني او وې
 ،دا شاعران هم ښه وزگار خلق دي،،

«««««»»»»»

مدام د ننگ او د غپرت خبرې
 او د خپل ملک او د ملت خبرې
 خلق دي خپر د ځه هرڅه وائي
 مونږ به کوو د محبت خبرې

«««««»»»»»

حد را کوه راته حدونه مه رده
 د پر بنه مه پی پېژني شرطونه مه رده
 په ظلم مه گوره همت د پښتون
 په دا کوه کن دیاسه غرونه مه رده

واپه کال 1969م

«««««»»»»»

بکلیه سبا به خدا م زده کله راځي
 لېونې زړه خو مې لائن ژاري
 د مرگ په غم نه ده ژړا د مهجور
 خو په بې یاره زنکدن ژاري

واپه کال 1969م

«««««»»»»»

ما وې تناکې به مې اووینې د پښو دلبره
 ابلې پښې ستا د کور په خوا کښې گرځېدلې یمه
 د خټو جوړ کورونه وراڼ د چا د لاسه دي پروت
 په ړنگه پڼگه پښتونخوا کښې گرځېدلې یمه

«««««»»»»»

د غېرت په سر بازي کښي چې شي وروستو
 شرموي چې د قام غړي په شرمونو
 د ترلې مې حيا دارې کمځي ښي دي
 که تر بور مې خو نازيري په برېتونو

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

د دنيا په هر يو ښکلي څيز مين يم
 زه په حسن مين يم په خلقونۀ
 هر څښتن د تورو سترگو زما يار د م
 زه په وارو مين يم په يوۀ

«««««»»»»»

ترينه اوري که تروې ترڅي خبرې
 خو حق تل خوري د باطل سره ډغري

تاريخ وياړي د روښان په ملنگانو
 که لښکري د اکبر وې زور اوړي

«««««»»»»»

اے د وطن غريبه پېژنې څه؟
 سترگې سره دې د محنت ټيټې دي
 دا چې دي ډکې ستاله وينو زوو
 غريبه ستا دنمڼې دا خټې دي

«««««»»»»»

څوک غمجن دي چې بېگاله به زه څه خورم
 د چانه خوښېږي دا چې به څه څه خورم

څوک چېران د خوراكونو انتخاب ته
 څوک خفا چې به ډوډۍ او که وانه خورم

جمرو د كال 1970م

«««««»»»»»

بس کښې چې مړ شي پنجابې نو ورکړې لس لکه ته
 ځکه چې دا د پنجابې او پنجابې هم قيمتي دے
 چې پرې زاړه کوټه راپرېوځي او پښتون مړ شي
 نو پنځه لکه دي ډېرې پښتون کم قيمتي دے

«««««»»»»»

له کور چې اووځي پښتنه بي پردې
جامې يې هم وي داسې سپکې غوندي

چاته به ښکلې لکه حوره ښکاري
خو ماته ښکاري د شيشکې* غوندي

*شيشکه مسيد و کښې نخري ته وائي-

«««««»»»»»

سري ټول په نوم سري دي خو ښاغلي دي ټول چرته
دا ازلي برخه رسي يـؤ نيم بختور ته

لرپښتون که سترگې پټې کړې چې خپر د زه خوبچ يم
د بونود مور بوئي به را رسيري پښور ته

«««««»»»»»

هائیکو

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**